

Ds. J.H. Koster

Deze ellendige riep

EN DE HEERE HOORDE

LEVENSSCHETS EN BRIEVEN
VAN DS. J.H. KOSTER
(1881-1949)

Samengesteld
door
drs. P. Mourits en H. Natzijs

DEN HERTOOG – HOUTEN

INHOUD

Ten geleide	9
Woord vooraf door ds. A.J. Wijnmaalen	11
1. Jeugd en studiejaren	13
2. Predikant in Wijckel	18
3. Predikant in 's Grevelduin-Capelle	26
4. Predikant in Wouterswoude	32
5. Predikant in Montfoort	40
6. Predikant in Maartensdijk	68
7. Overlijden en begrafenis	71
Dertig brieven van ds. J.H. Koster aan H. Jonker in Den Haag	93

TEN GELEIDE

HET was aan het sterfbed van ds. Koster. Een van de zonen vroeg aan zijn vader: 'Vader, hoe is het nu?' Het antwoord van ds. Koster luidde: 'Och jongen, deze ellendige riep, en de HEERE hoorde.' Deze woorden uit Psalm 34:7a hebben we als titel voor dit boek gekozen.

Ds. Koster was een bekend predikant in de Nederlandse Hervormde Kerk. De Heere heeft hem willen gebruiken om verschillende mensen uit de duisternis te trekken tot Zijn wonderbaar licht. Vaak mochten kinderen Gods onder zijn prediking worden gesticht.

Een aantal brieven en preekschetsen van ds. Koster is bewaard gebleven. Een selectie hiervan is in gestencilde vorm in een beperkte kring verspreid. Enkele familieleden stellen het op prijs dat een aantal brieven nu in boekvorm wordt uitgegeven.

Velen weten niet zo precies meer wie ds. Koster was. Daarom gaat een korte levensbeschrijving vooraf.

De brieven zijn weergegeven vanuit het origineel handschrift. Omwille van de leesbaarheid zijn spelling en interpunctie enigszins aangepast. Soms komen in de originele brieven aan het einde gedeelten voor, waarin ds. Koster meedeelt hoe het met zijn vrouw en kinderen gaat. Die gedeelten zijn weggelaten.

Het gaat in dit boek niet om de verheerlijking van een mens, maar om iets door te geven van datgene waaruit ds. Koster door genade heeft mogen leven.

maart 2006

drs. P. Mourits en H. Natzijl

WOORD VOORAF

DEN lezer heil.

Met schroom voldoe ik aan het verzoek om een Woord vooraf te schrijven in dit boek over en van ds. J.H. Koster van Montfoort. Zo stond hij bekend in het land, hoewel hij als predikant verschillende Hervormde gemeenten heeft gediend. Ds. J.H. Koster van Montfoort, niet alleen omdat hij er twintig jaren gestaan heeft, maar ook omdat hij daar een bijzondere tijd en een bijzondere bediening in zijn leven gehad heeft.

Wie was hij? Een mensenkind! Dat had hij ingeleefd. Als een verloren adamiet was hij door de Tweede Adam gekocht met bloed. Christus was zijn deel geworden op gronden van recht en gerechtigheid. Wie was hij? Voor eigen waarneming soms een weinig leraar, geen herder! Toch was hij op de kansel een prediker van recht en gerechtigheid, een herder der schapen, waar hij de geheimen van het heil mocht uitstallen.

Hij had geen naam gemaakt door actief bezig te zijn in organisaties op verschillende terreinen des levens. Hij was een schriftgeleerde, in het Koninkrijk der hemelen onderwezen, die gelijk een heer des huizes uit zijn schat nieuwe en oude dingen voortbrengt.

Zijn gedachtenis, die ook door dit boek wordt levendig gehouden, moge tot zegening zijn, Gode tot eer en zielen tot zaligheid.

Dat zij onze wens.

Vianen, maart 2006

ds. A.J. Wijnmaalen

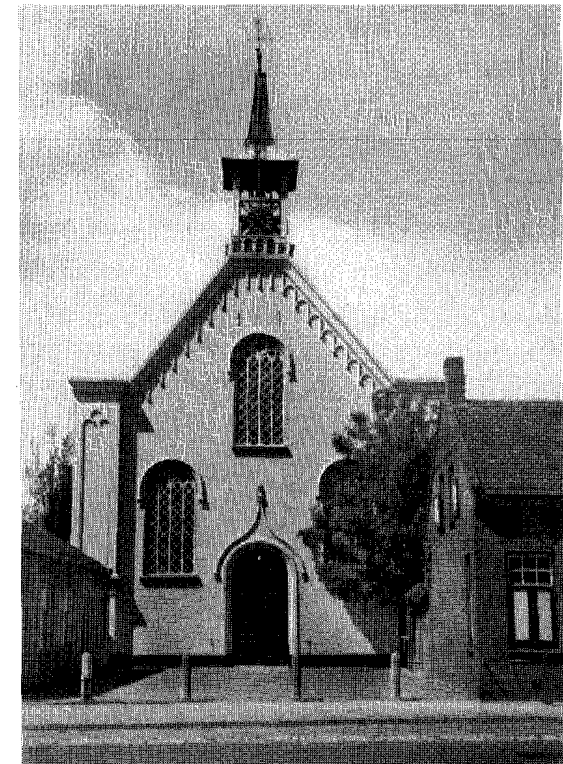
E E N

JEUGD EN STUDIEJAREN

Afkomst

IN de pastorie van de Hervormde kerk in het Zeeuwse plaatsje Wissenkerke, bewoond door ds. Johannes Koster, werd op 13 oktober 1881 een zoon geboren. Hij kreeg de voornamen van de beide grootvaders: Johannes Hermanus. Deze zoon is de hoofdpersoon in dit boek.

Johannes Hermanus was geboren in een geslacht dat meerdere

De hervormde kerk
van Wissenkerke

predikanten telde. Zijn vader Johannes, zijn oom Pieter Coenraad en zijn grootvader Johannis waren dienaars van het Goddelijke Woord.

Grootvader

Johannis Koster werd geboren te Amsterdam op 20 december 1809, als zoon van ijzerkoper Pieter Koster (1768-1828) en Aaltjen van Asselt (1770-1821). Hij studeerde theologie in Utrecht en diende als predikant de Hervormde gemeenten Knollendam (1837), Winterswijk (1848), Garderen (1857), Ommen (1858), Harderwijk (mei 1862), Nijkerk (november 1862), Bleskensgraaf (1865), Berkel (januari 1868), Nijkerk (augustus 1868) en Huizen (1872). Hij ging in 1880 met emeritaat en is op 18 oktober 1882 overleden te Bredevoort.

Hij huwde in 1849 te Gorssel met Aaltjen Soeters (1810-1850). Er zijn uit dit huwelijk geen kinderen geboren. Hij trad in 1853 te Winterswijk opnieuw in het huwelijk met Anna Coenradina Temminck (1823-1898).

Vader

Johannes Koster werd geboren te Winterswijk op 5 augustus 1854, als zoon van Johannes Koster en Anna Coenradina Temminck. Hij studeerde theologie te Utrecht en promoveerde daar in 1877 tot doctor in de theologie met een proefschrift over *De echtheid van de brieven aan de Kolossers en de Epheziërs met het oog op de nieuwste bezwaren onderzocht*. De bijna 23-jarige Koster promoveerde magna cum laude bij zijn hoogleraar professor dr. J.I. Doedes. In zijn dissertatie zette Koster zich af tegen de moderne inzichten die in zijn tijd werden gepropageerd. Steeds vaker klonken stemmen die de authenticiteit van de brieven van Paulus aan de gemeenten van Kolosse en Efeze ontkenden. Koster kwam tot de conclusie dat de bezwaren die men ertegen inbracht geen steek hielden. De in deze brieven geschilderde ketterijen pasten zijns inziens zeer wel in Paulus' tijd en ook de theologie in deze brieven vormde geen

argument tegen de authenticiteit ervan.

Hij diende als predikant de Hervormde gemeenten Vrouwenpolder (1878), Wissenkerke (1880), Groningen (1883-1887). In de vier jaar dat hij Groningen stond, heeft hij door ziekte nauwelijks kunnen functioneren. Toen hij weer in staat was zijn ambt te vervullen, aanvaardde hij in 1889 een beroep naar Hendrik-Ido-Ambacht. Daar moest hij echter in 1894 opnieuw emeritaat aanvragen. Zijn klachten waren van dien aard dat hij kort daarna moest worden opgenomen in 'Veldwijk' te Ermelo, en is daar overleden op 9 april 1930.

Hij huwde op 27 februari 1878 te Huizen met Elizabeth Anna Poort (1851-1932).

Oom

Pieter Coenraad Koster werd op 8 juni 1857 te Garderen geboren, als zoon van Johannes Koster en Anna Coenradina Temminck. Hij studeerde theologie te Utrecht en diende als predikant de Hervormde gemeenten Bredevoort (1882) en Eemnes-Binnen (1886). In 1888 nam hij na veel strijd het beroep aan naar de Dolerende kerk te Velp. In 1897 vertrok hij naar Maassluis. Daar werd zijn prediking zeer gewaardeerd, wat onder meer bleek uit de volle kerken die hij trok. Maar de arbeid werd te zwaar. Hij ging lijden aan overspanning, die hem in 1918 noodzaakte met emeritaat te gaan. Ds. P.C. Koster is overleden op 13 maart 1929 in Zeist.

Hij huwde op 25 oktober 1883 te Ede met Anna Barbara Mathilde Roodhuijzen.

Jeugd en studiejaren van Johannes Hermanus

Door de ziekte van vader kwam de opvoeding van het gezin voor het grootste gedeelte op de schouders van moeder Koster te rusten.

Van de jeugdijaren van Johannes Hermanus is weinig bekend. Hij kreeg les van een privé-onderwijzeres, juffrouw Van Melle.

Financieel had de familie Koster het niet altijd gemakkelijk. Op een keer had moeder Koster f 80,- gespaard. Dit geld had zij nodig

voor de huur van het huis. Dit spaargeld werd echter gestolen! En de deurwaarder was in aantocht. Moeder vroeg in het gebed of de Heere erin wilde voorzien. Johannes wilde zijn spaargeld aan zijn moeder geven. Zijn moeder nam dat niet aan, maar zei: 'De Heere zorgt.' Toen viel er een envelop door de brievenbus. Moeder zei toen dat nu het spaargeld terecht was. Zij mocht dat geloven als antwoord op het gebed. Johannes wilde de envelop openmaken. Zijn moeder zei: 'Nee, dat moet de deurwaarder doen, want dat is zijn werk.'

Toen Johannes het vertrouwen van zijn moeder zag, zei hij: 'Van die God wil ik verkondigen!' De deurwaarder kwam. De envelop werd geopend. Er bleek f 80,- in te zitten...

Moeder Koster wilde dat haar zoon dominee zou worden. Daarom ging Johannes theologie studeren.

Theologiestudent

Johannes werd op 30 september 1901 ingeschreven als student aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.

In zijn studententijd ontmoette hij een jongen die zich bezighield met spiritisme. Op een keer liet hij een tafel dansen. Die kwam in de richting van Johannes. Deze zei: 'Doe dat niet!' Op dat moment kwam de tafel met een klap op de grond terecht. Johannes vervolgde: 'Dat is het werk van een boze geest.'

De jongen heeft diverse gesprekken met Johannes gevoerd over het spiritisme. Deze medestudent wilde er vanaf, maar helaas is dat niet gebeurd. Johannes heeft zelf nooit aan spiritisme meegedaan.

Eigenlijk geloofde hij nergens in. In die tijd vroeg een professor aan hem: 'Geloof je dat er een God is?' Johannes antwoordde: 'Alleen als Hij toont dat Hij er is.' Maar toen hij op een bepaald moment in de F.C. Dondersstraat in Utrecht liep, kreeg hij de volgende woorden: 'Ik God, ben God.'

Johannes wilde predikant worden. Daartoe was hij bepaald bij de volgende woorden: 'Zo heb macht over tien steden.'

In zijn studententijd was hij voorzitter van *Excelsior Deo Juvante*,

een literair-theologisch dispuut. Hij dacht toen eigenlijk meer filosofisch dan theologisch. Op 13 mei 1904 legde hij het kandidaatsexamen A af, op 4 juli 1906 het kandidaatsexamen B. Hij was toen klaar met de opleiding tot predikant. In november 1907 werd hij kandidaat gesteld.

In 1908 kreeg kandidaat Johannes Hermanus Koster drie beroepen, namelijk van de gemeenten Daarle, Wijckel en Noorden. Hij nam het beroep naar Wijckel aan.

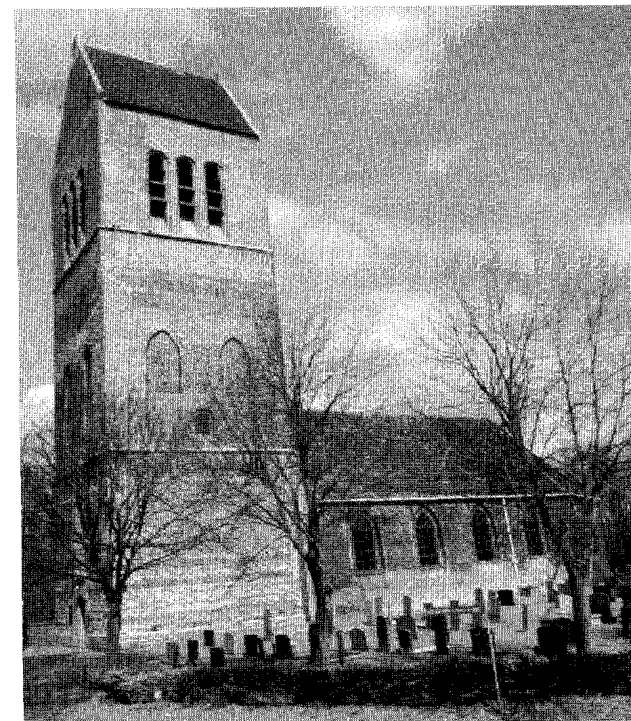
PREDIKANT IN WIJCKEL

WIJCKEL was vacant geworden nadat ds. W.J. Roscam Abbing begin 1908 naar Overschie vertrokken was. Kandidaat Koster werd zijn opvolger in deze Friese gemeente.

Bevestiging en intrede

Op 21 juni 1908 werd kandidaat Koster door een van zijn voorgangers, de confessionele predikant H. Bakker, bevestigd tot predikant van Wijckel met de woorden uit Handelingen 4:29b: 'En geef Uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid Uw Woord te spreken.' Dominee Koster deed intrede met Psalm 51:13-15: 'Verwerp mij niet van Uw aangezicht, en neem Uw Heiligen Geest niet van mij. Geef mij weder de vreugde Uws heils; en de vrijmoedige geest ondersteune mij. Zo zal ik den overtreders Uw wegen leren; en de zondaars zullen zich tot U bekeren.'

In *De Kerkelijke Courant* stond een kort verslag van deze diensten: 'Wijckel (classis Sneek) 21 juni. Heden was het voor deze gemeente een blijde dag. Des morgens werd door een harer vroegere leraar, ds. H. Bakker, van Woudsend, in haar midden bevestigd de eerwaarde heer J.H. Koster, kandidaat tot de Heilige Dienst te Utrecht. Na de handoplegging, waaraan mede door de consulent werd deelgenomen, zong de gemeente Psalm 134 vers 3. Ds. Bakker sprak naar aanleiding van Handelingen 4 vers 29b, terwijl de bevestigde des namiddags tot grondslag zijner prediking Psalm 51 vers 13-15 had gekozen. Aan het einde der godsdienstoefening zong de gemeente hare nieuwe leraar het derde vers van de Morgenzang (gewijzigd) toe. Flinke opkomst getuigde van de belangstelling der gemeente. Stelle de Heere de nieuwe leraar tot rijke zegen.'

De hervormde kerk
van Wijckel

Ligging

Wijckel was een confessionele gemeente. Men zong ook gezangen. Aanvankelijk was ds. Koster qua signatuur ethisch-irenisch. In die tijd onderhield hij vriendschapsbanden met de latere hoogleraar dr. T.L. Haitjema. Hoewel hij het Woord bediende, stond ds. Koster in die tijd in geestelijk opzicht nog buiten Christus. Hij was in het begin van zijn loopbaan meer vrijzinnig dan rechtzinnig. Een onderwijzer van de school te Wijckel, J. van der Tol, schreef in 1929 in het Friese weekblad *Sljucht en Rjucht* een artikelenreeks over zijn loopbaan als schoolmeester. In het zesde hoofdstuk schreef hij over de kerk in Wijckel. Ook de ambtsperiode van ds. Koster te Wijckel kwam ter sprake. Van der Tol schreef in het Fries. Het volgende nemen wij - vertaald - over:

‘Met ds. Bakker kon ik het goed vinden. Wij spraken af: hij zou niet tegen mijn werk ingaan en ik zou hem niet tegenwerken. En voorzover ik weet, hebben wij ons er beiden aan gehouden, hij, de orthodoxe dominee en ik, de vrijzinnige meester.

Later kwam ds. Koster, een klein mannetje met een hoge hoed op. Was hij eerst meer vrijzinnig, zoals hij mij wel verteld heeft, daarna was hij een van de dertien goede dominees in het hele land, volgens zeggen van de mensen in Oudemirdum. Hij maakte de vrouwen met zijn preken aan het huilen. Hij hekelde het kapitalisme erger dan ik het eerder op een vergadering heb gehoord. Als ik aan iets in de Schrift twijfelde, dan wilde hij hebben, dat ik dertig keer zou zeggen: “Heere Jezus, ik geloof!” Hij meende, dat ik niet geloven wilde en zei dan weer, dat wij het geloven niet uit onszelf hebben, maar dat het ons gegeven moet worden. Hij zei van de preekstoel af, dat de christelijke school haat, tweespalt en schijnheiligheid bracht en bad: “Wij hebben hier o zoveel christenen, geef Heere, ons één ware christen.” Hij leefde eenvoudig, liet nooit een arm mens met lege handen weggaan, al had hij het zelf niet zo ruim. Hij trouwde met zijn arme dienstbode, wat sommigen niet zo goed konden uitstaan. En toch, met al die vreemde dingen en buitengewoonheden, hield ik van de man, want hij was eerlijk en praatte niemand naar de mond. Ik kwam trouw bij hem naar de kerk, haalde de schouders wel eens op, maar ik was het soms ook wel helemaal met hem eens.’

Een bijzonder condoleancebezoek

Ds. Koster kwam in aanraking met Gods volk. Zo woonde in Wijckel Pieter Lefferstra (1851-1936). Deze schreef wel eens teksten op zijn broodtrommel, om eraan herinnerd te worden dat hij dicht bij de Heere moest leven. Op zijn rouwkaart stond: Hij getuigde in zijn leven door genade van de liefde Gods in Christus, Welke hem niet verklagen zal bij de Vader. Zijn vrouw was Hylkje Lefferstra-Beuckens (1853-1936). Op haar rouwkaart stond: Haar bede was: ‘Heere gedenk mijner, alleen om de genade van Christus.’

Hun zoon Gerrit overleed op 3 oktober 1910, oud 32 jaar. Hij was kreupel, omdat hij aan een heupziekte leed. Op zijn sterfbed mocht hij zingende getuigen van de hoop die in hem was.

Als predikant van de gemeente moest ds. Koster bij dit gezin een condoleantiebezoek brengen. Op 13 september 1937 schreef hij in een brief aan H. Jonker het volgende over dit bezoek:

‘Ik moest in m’n eerste gemeente Pieter Lefferstra en zijn gezin gaan condoleren met het verlies van een zoon van 32 jaar. Misschien heeft u die mensen wel eens ontmoet, Pieter en Hylkje genaamd; zij was een zuster van Fr. Beuckens. Twee oude rechtvaardigen. Ik had drieduizend pond lood in m’n schoenen; want o, wat zag ik daar tegen op om die twee oude, in de weg der godzaligheid onderwezen zielen te moeten condoleren, terwijl ik, die toen nog buiten Christus stond, niet wist wat te zeggen. ’k Moest vlak voor de boerderij op een plankje een moddersloot over en dacht me daarin maar te laten vallen, dan zou ik een goede verontschuldiging hebben om naar huis te gaan. Edoch, ook deze poel moedeloosheid werd gepasseerd en de plaats betreden. De schuur binnengaande, komt de oude Lefferstra me al tegemoet en met blijmoedig gezicht zegt hij: “Zo dominee, kom je ons eens bezoeken om ons te condoleren? Daar doe je goed aan; echter je moogt ons feliciteren.” Wat stond ik daar aan de grond genageld, denkend: die man is zijn verstand kwijt. Lefferstra, die m’n aarzeling bemerkte, zei: “Dominee, begrijp je ’t niet, kom dan maar binnen, dan zullen we dat eens vertellen, wat ik ermee bedoel.” Ik heb een anderhalf uur gezeten, geen woord gezegd en met verwondering geluisterd naar de verhalen van de wonderen Gods.

Sedert heb ik, althans uitwendig, geleerd hoe God ook hier dikwijls alles omkeert, en bij geboorte, verjaardagen, bruiloften vaak doet condoleren en bij begrafenissen doet feliciteren. Toch geloof ik dat hier gelukwensen lijden kon.’

Bekering

Ds. Koster kreeg onderwijs van Gods volk over wat hij miste.

Het behaagde de Heere om hem te ontdekken aan zijn zonde en schuld. Uiteindelijk werd de nood onhoudbaar groot, zodat hij op zaterdagavond 31 december 1910 in zijn verlorenheid het bos in vluchtte. Op 10 april 1929 schreef hij aan zijn vriend H. Jonker wat er daarna is gebeurd:

‘Wel, hoe goed herinner ik me het ontwaken op 2 januari 1911. Op 1 januari in het geloven, gebogen, aanvaard, beaamd. Duizend keer beaamd het Evangelie voor die aangewezen ellendige, die riep, en ’s nachts voor het eerst in m’n leven zalig geslapen. Geslapen bij God: ik lag en sliep gerust, enzovoort. En op 2 januari gingen de sluizen des hemels open in uitlatingen van vrede en liefde. Alles was vrede in Christus Jezus, de wet vrede: God de Vader vrede, in de consciëntie vrede, alles in ’t Woord vrede, al ’t schepsel vrede. Heel de schepping zo blij. Nooit heeft de zon zo geschenen, het brood zo gesmaakt. Alles zo’n wonder, zo groot, te groot; een aanbidden, neerzinken, danken, verwonderen. Nooit vergeet ik mijn eerste ontbijt. Voor elk hapje bidden, na elk hapje danken. Verwondering en aanbidding. Alles, alles vrucht van Christus’ liefde en des Vaders liefde en des Geestes’ liefde.

Wat kon ik David goed begrijpen, huppelende in de linnen lijfrok bij de tweede reis in het binnenhalen van de Ark; elke zes passen weer zeven varren en zeven rammen. En knielen, zingen en huppelen, en niet vooruit kunnen. En het maar niet op kunnen. Het kleinste is te groot voor die onwaardige. En in alles eeuwige liefde te bewonderen. Ja, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel. Het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden. En ik denk, dat ge het alles tegelijk ziet als het ware, gelijk Mozes het alles tegelijk zag, maar hoe moest al die heerlijkheid daarna onder veel strijd worden toegeëigend en in bezit genomen. Tegen dat Mozes, de wet, sterft, ziet de Kerk heerlijke vergezichten en die vergezichten worden haar sterven aan de Wet, door het lichaam van Christus. Wat had Jakob gezien in de geheel schone Rachel. En deze zijn liefde, zijn uitgang en blijdschap werd niet eerst zijn bezit, doch Lea met de tedere ogen. Veel lessen zijn

te leren, doch de bruiloftskinderen kunnen niet wenen zolang de bruidegom bij hen is. Maar als de bruidegom zal weggegaan zijn, dan zullen ze vasten. Een voorrecht als ge dan mensen om u heen hebt, vooral als er nog een enkele getrouwe in den lande mag gevonden worden. Want wee het land, als deszelfs koning een kind is en als de ouden ontbreken.’

Toen ds. Koster die zondag preekte, hoorde de kerkenraad dat er iets veranderd was in zijn prediking. In de consistorie gekomen, zei een van de ambtsdragers: ‘Dominee, er is een wonder met u gebeurd. Dat is groot, maar daarmee bent u nog geen geroepen herder en leraar.’

De heer A. de Redelijkheid schreef later over deze zaak: ‘Hij kende een verandering in zijn leven in het begin van zijn ambtelijk leven. Hij heeft mij wel eens verteld dat het volk van God wel blij was met die verandering, maar dat zij hem erop wezen, dat hij geen roeping had tot het ambt en hen niet kon leren. Dat viel ds. Koster

Het interieur van de hervormde kerk in Wijckel

tegen, want hij dacht, dat zij wel voldaan waren met hun bekeerde dominee. Maar zij wezen hem op wat hij miste. En dat heeft hem winst gegeven, want het werd een aangebonden zaak en toen heeft de Koning der Kerk hem in Zijn wijngaard geroepen. Zodoende lag hij met zijn preken in het hart van Gods volk verklaard.'

De bekering van ds. Koster was niet zonder gevolgen geweest. Jaren daarna werd nog over zijn bediening in Wijckel gesproken. Ds. E. Venema schreef hierover het volgende:

'Eenmaal moest ik in het kleine plaatsje Wijckel een begrafenis leiden. Een eenvoudige ziel was het maar, die ik naar zijn laatste rustplaats moest brengen. Toch een mens met een bewogen gemoed en niet vreemd van de tere gemeenschap met zijn Koning. Daar was hij grootgebracht en aldaar was hij gestorven en ook daar wilde hij begraven worden. Vanuit de Hervormde kerk zou hij uitgedragen worden. Men probeert dan het hart van zijn hoorders te vinden. En men vraagt zich af: "Zou men het nog verstaan?" En ziedaar het wonder, de oude koster die me opwachttte. Het gesprek met hem over het verleden. Hoe juist hier in dit vergeten dorpje Wijckel eenmaal de zuivere waarheid verkondigd is. Hoe zelfs grafzerken nog spreken van dat oude volk dat onder Gods dierbaar Woord gesticht is.'

Vriendschap met H. Jonker

In Wijckel woonde de tuinder H. Jonker. Hij ging niet naar de kerk. Hij deed nergens aan. Toen ds. Koster eens preekte, liep Jonker langs de kerk. Hij wilde die 'zware mensen' wel eens horen. Op dat moment werd Psalm 2:6 gezongen. De Heere greep Jonker in het hart toen hij de derde regel hoorde: 'En kust den Zoon, vanouds u toegezeid.' Naar aanleiding van deze gebeurtenis ontstond een hechte vriendschap tussen ds. Koster en Jonker. Ds. Koster schreef in een postscriptum van een brief over deze vriendschap:

'Ik schrijf zo: *Uw vriend*. Ja, ik geloof dat dit zo is. In Wijckel zei u eens: "Dominee, ik heb u nooit als mijn leraar kunnen beschouwen

doch alleen als vriend." En daarom laat het "leraar" er maar buiten. 'k Weet mij van geen mens, leraar of herder en als ik het toch ben, behoort het tot die zaken die gemeenlijk verborgen voor me liggen. Groot is het me een vriend van uw ziel te zijn, een vriend van de zielen van anderen te zijn. 'k Weet niet, of ik ooit tot leraar en herder uwer ziel geroepen ben; en u schrijft telkens: leraar. Wie heeft u dat eigenlijk gezegd? 'k Heb het al vaak eens willen zeggen, en nu komt het eindelijk in een P.S. En de duivel speelt er vaak een rol in. "Vriend", verder durf ik niet. Misschien u wel, dan zou ik gaarne weten waarom. U een vriend van mijne ziel, ik een vriend van de uwe, vriend Jonker, dat is groot.'

Afscheid van Wijckel

Ds. Koster heeft zesenhalf jaar in Wijckel het Woord bediend. Hij had gaven om te preken. Dat hoorde men ook in andere gemeenten, zodat hij beroepen kreeg uit Sprang, Loon op Zand, Waddinxveen, Kamperveen, Rouveen, Aalburg, Maartensdijk en 's Grevelduin-Capelle. Het beroep naar 's Grevelduin-Capelle nam hij aan.

Op 24 januari 1915 preekte hij afscheid van de gemeente. De kerk was overvol. In een ernstige predikatie bepaalde ds. Koster zijn hoorders bij Handelingen 8:39b en 40: 'En de kamerling zag hem niet meer; want hij reisde zijn weg met blijdschap. Maar Filippus werd gevonden te Azóte; en het land doorgaande, verkondigde hij het Evangelie in alle steden, totdat hij te Cesaréa kwam.'

Na de predikatie werd ds. Koster ondermeer toegesproken door de consulent, ds. J.J. Karres van Oudemirdum. Hij bedankte ds. Koster uit naam van de kerkenraad en de gemeente voor alles wat hij in de zesenhalf jaar van zijn bediening in het midden van de gemeente van Wijckel had gedaan. Daarna zong de gemeente de scheidende predikant toe Psalm 121:4.

PREDIKANT IN 'S GREVELDUIN-CAPELLE

HET beroep van 's Grevelduin-Capelle op ds. Koster was niet op de gebruikelijke wijze uitgebracht. De kerkenraad had vooraf de beroepen predikant niet beluisterd. In het verleden had men ds. Koster eens horen preken in Sprang en in Loon op Zand. In Loon op Zand had hij zijn zwager, ds. H. Japchen, bevestigd. Dat was gebeurd op 27 juli 1913. Eigenlijk was ds. Koster onbekend in 's Grevelduin-Capelle.

De hervormde
kerk van
's-Grevelduin-Capelle

Ds. H. Japchen

In de vergadering van 3 september 1914 van het kerkbestuur van de Hervormde gemeente te 's Grevelduin-Capelle kwam de bepaling van de toelage aan de orde. In verband met de weinig bekende gegevens over de persoon van ds. Koster werd door het kerkbestuur besloten om de toelage niet hoger dan op f 900,- te stellen. Weliswaar gaven twee kerkvoogden te kennen dat zij ds. Koster met instemming hadden horen preken, maar verder was hij hun onbekend. Met hetgeen uit de landelijke kas ontvangen werd, kwam het totale traktement uit op f 1800,- per jaar. Daarbij kwam nog het genot van vrije pastorie, een door het kerkbestuur aan te wijzen tuin en boomgaard en een vrije bank met zes zitplaatsen in de kerk, terwijl de bomen in tuin en boomgaard voor rekening van de kerk zouden worden gesnoeid.

Zodra ds. Koster dit beroep aannam, troffen de voorzitter van het kerkbestuur en de kerkmeesters maatregelen om het herstel en

de verbetering van de pastorie en de nieuwe aanbouw ter hand te nemen.

Bevestiging en intrede

Op zondag 7 februari 1915 werd ds. Koster in de morgendienst bevestigd door zijn zwager, ds. H. Japchen van Loon op Zand. Ds. Japchen preekte over Jesaja 62:6: 'O Jeruzalem, Ik heb wachters op uw muren besteld, die geduriglijk al den dag en al den nacht niet zullen zwijgen. O gij, die des HEEREN doet gedenken, laat geen stilzwijgen bij ulieden wezen.' Het kerkgebouw was met een zeer grote schare gevuld. Vanwege ziekte kon ds. Koster niet op dezelfde dag intrede doen.

Intrede

Op zondag 14 februari 1915 deed ds. Koster intrede. Veel mensen woonden deze plechtigheid bij. In *De Kerkelijke Courant* van 19 februari 1915 stond het volgende verslag van de intreedienst:

"s-Grevelduin-Capelle (classis Heusden). Na op zondag 7 februari jl. door zijn zwager, ds. H. Japchen, predikant te Loon op Zand, tot zijn arbeid in deze gemeente te zijn ingeleid met het uitspreken ener leerrede naar aanleiding van Jesaja 62 vers 6, deed ds. J.H. Koster, uit Wijckel tot ons overgekomen, zondag 14 februari zijn intree, sprekende over de woorden 1 Korinthe 1 vers 23a: "Doch wij prediken Christus, den Gekruisigde", waarbij hij de gemeente bepaalde bij deze twee punten: Christus, de kracht Gods, tegenover het teken dat de Joden zoeken; en Christus, de wijsheid Gods, tegenover de wijsheid der Grieken.

Door een grote, met aandacht luisterende schare, werd deze met gloed van overtuiging uitgesproken prediking aangehoord. Het was de Christusprediking, waarbij de altijd opnieuw stof tot bewondering biedende genade Gods, jegens arme en ellendige zondaren, ten hoogste werd geprezen.

Behalve de consulent, ds. L.H.B.E. Dierkens te Besoijen, waren als ringcollega's tegenwoordig ds. H. Japchen uit Loon op Zand en dr.

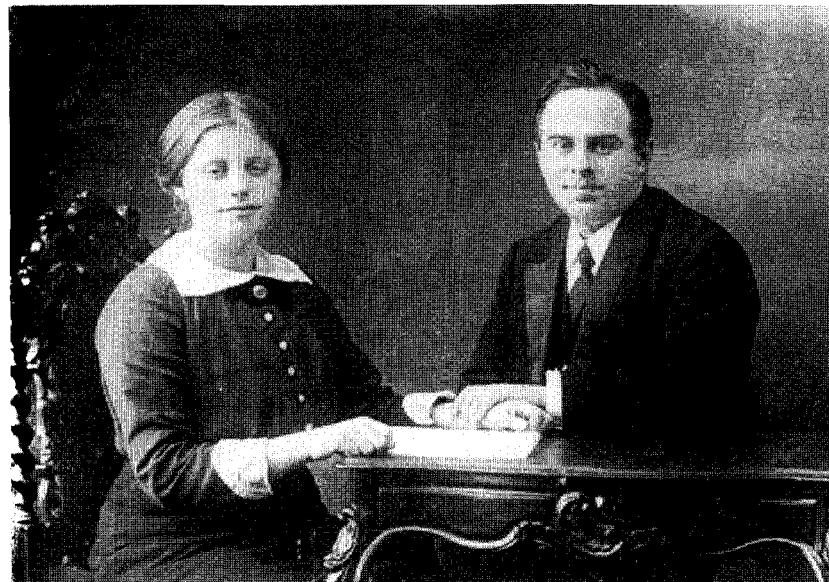

Foto ter gelegenheid van de verloving van ds. J.H. Koster en Durkje de Jong

J.C.L. Locher te Waspik. Aan het einde van de dienst werd, na de gebruikelijke toespraken, de nieuwe leraar door de consulent toegesproken en door de gemeente Psalm 134 vers 3 toegezongen.'

Huwelijk

Op 3 mei 1917 trad ds. Koster in het huwelijk met Durkje de Jong, zijn vroegere huishoudster. Zij was geboren op 3 augustus 1892 te Sondel. Haar vader heette Bouwe Douwes de Jong en haar moeder Jantje Hoogterp. Het gezin telde acht kinderen. De huwelijksdienst werd geleid door ds. H.A. Leenmans van Oudemirdum. Ds. Koster en zijn vrouw ontvingen ter gelegenheid van hun huwelijk f 100,- van het kerkbestuur van 's Grevelduin-Capelle.

Beroepen

Tijdens zijn diensttijd te 's Grevelduin-Capelle ontving ds. Koster diverse beroepen. Hij werd beroepen te Zuilichem, Montfoort,

Gouderak, Randwijk, Bergambacht, Kesteren, Oude Tonge, Ooltgensplaat, Waddinxveen, Groot-Ammers, Gameren, Giessendam en te Mijdrecht. In de laatstgenoemde plaats werd hij beroepen in de vacature van ds. J.G. Woelderink. Dr. J. Haitsma schreef over het beroep van Mijdrecht, dat onder leiding van de consulent, ds. Ouwejan, plaatsvond, het volgende:

‘In de vergadering van de kerkenraad en het kiescollege van 6 december 1917 werd verslag uitgebracht over de preken van drie predikanten, Warmolts van Neerlangbroek, Batelaan van De Bilt en J.H. Koster van ’s Grevelduin-Capelle. De laatste had gepreekt over Numeri 35 vers 6a. Verreweg de meeste aandacht werd in de notulen geschonken aan de preek van ds. Koster. Ds. Ouwejan schroomde op de vergaderingen niet z’n eigen visie naar voren te brengen. Hij merkte naar aanleiding van de drie preken het volgende op: “Wie toch is *Gods volk*’, een uitdrukking die vaak (in de preken) werd vernomen. Voorts zou hij ook gaarne bij ’t oordeel, meer de weg ter *verlossing* zien verkondigd. En waar tenslotte door ds. Koster over de vrijsteden is gehandeld, daar had hij zeer gaarne vernomen dat alle mensen - zonder enige uitzondering - door de bloedwreker vervolgd worden. Gods heilige wet, die elke zondag in ons bedehuis wordt voorgelezen, komt ons allen ter dode veroordelen en ieder spreke: “Zo Gij, HEERE, de ongerechtigheden gadeslaat, Heere, wie zal bestaan?” (Ps. 130:3). Ondanks deze kritische opmerking van de voorzitter met betrekking tot de prediking van ds. Koster verliep de stemming als volgt: ds. Warmolts 2 stemmen, ds. Batelaan 2, ds. Koster 15!’

Ds. Koster bedankte voor dit beroep naar Mijdrecht. Daarna werd hij nog beroepen te Ter Aar, Zegveld, Schoonhoven, Rouveen en te Wouterswoude. Hij bedankte voor alle beroepen, zelfs voor het beroep naar Wouterswoude. Dat beroep moest hij echter toch aannemen....!

Afscheid

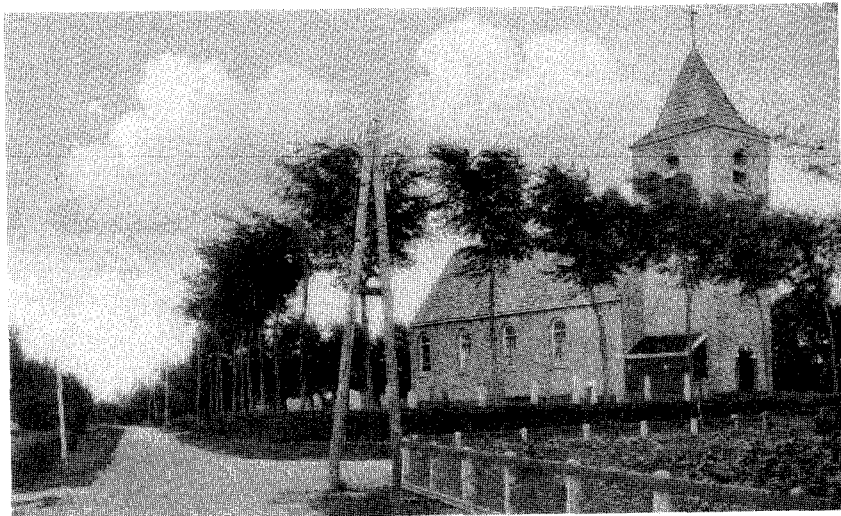
Op zondag 20 oktober 1918 nam ds. Koster voor een zeer grote

schare afscheid van zijn gemeente ’s Grevelduin-Capelle. Hij preekte over het laatste woord van Openbaring 22:21: ‘Amen.’ Aan het einde van de dienst werd ds. Koster hartelijk toegesproken door de consulent, ds. Groeneveld uit Sprang. De consulent liet de gemeente van ’s Grevelduin-Capelle haar scheidende leraar Psalm 121:4 toezingen.

PREDIKANT TE WOUTERSWOUDE

DANTUMAWOUD, Driesum en Wouterswoude vormden tot maart 1875 één gemeente. Daarna ging elke gemeente zelfstandig verder. In Driesum stond van 1879-1882 ds. P. Gemser. Na hem kwam ds. J.W.A. Woldringh. Die heeft bijna dertig jaar, van 1883-1912, in Driesum gestaan. In de prediking kwam uit dat ds. Woldringh het voor zichzelf moeilijk had, ook in geestelijk opzicht. Hij zei wel eens: 'Het ene uur ben ik rijk, het andere uur ben ik arm.' In zijn prediking kwam hij eigenlijk nooit verder dan de ellende. Haast alle zondagen liet hij zingen 'Uit diepten van ellenden' (Ps. 130:1) en 'Een stroom van ongerechtigheden' (Ps. 65:2). Vooral door de waarschuwend en ernstige prediking is hij van grote betekenis geweest voor de gemeente Driesum. Tijdens

De hervormde kerk van Wouterswoude

zijn afscheidsdienst preekte hij over de woorden uit Romeinen 3:28: 'Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet.' Tijdens deze dienst haalde hij de woorden van Naomi uit Ruth 1:20b aan: 'Noemt mij niet Naomi, noemt mij Mara; want de Almachtige heeft mij grote bitterheid aangedaan.' Hij eindigde met de woorden: 'En nu sluit ik dit boek om het nooit meer te openen.'

Na ds. Woldringh kwam in 1912 ds. C.B. Holland naar Driesum. Al heel spoedig bleek dat diens prediking gezegend werd. De prediking van zijn voorganger was een ontdekkende prediking geweest, die de diepe nood en geestelijke ellende van de mensen grondig had blootgelegd en die zo plaats had gemaakt bij velen voor de zeer blijde boodschap van het Evangelie. Ds. Holland heeft er later van gezegd: 'Zoveel jaren hadden de mensen geleefd onder de druk van de wet; toen het Evangelie kwam, barstte het leven naar buiten.' Op een ander moment heeft hij gezegd: 'Toen ik in Driesum kwam, lagen de schapen alle voor de Deur. Ik behoefde die Deur maar te openen en de schapen vielen naar binnen.' Bij velen kwam het tot een doorbraak, meermalen op krachtadige wijze. In één winter werden achttien mensen in de ruimte gezet. Zij deden belijdenis van het geloof.

Ds. Holland had een krachtige stem, zodat men hem buiten de kerk kon volgen. Velen kwamen onder zijn prediking op. Men kwam lopend uit ondermeer Wetzels, Oostrum, Murmerwoude, Zwaagwesteinde naar ds. Holland. Men nam brood mee en bleef tussen de diensten over. Als er op woensdagavond om half acht Bijbellezing was, stonden er om zeven uur al rijen mensen voor de kerkdeur. Als deze openging, stroomde de kerk direct vol. Men zat op uittrekbankjes, op de balken bij het orgel, op de trap van de preekstoel, in de vensterbanken en verder overal waar men maar een plaatsje kon vinden. Verscheidene mensen uit de Gereformeerde Kerk van Driesum voegden zich bij de Hervormde Kerk. De gemeente groeide en bloeide.

In Wouterswoude kwam in die jaren bijna niemand meer in

de kerk. Ds. A.J. Svanbäck, die van 1912-1915 in Wouterswoude stond, had een andere inslag dan ds. Holland. Ds. Svanbäck liet gezangen zingen. Vandaar dat de kerkenraad van Wouterswoude na zijn vertrek tot de conclusie kwam dat het zo niet meer kon en dat men een dominee zonder gezangen in Wouterswoude wilde beroepen.

Na ds. Svanbäck kwam in 1916 ds. J.C. van Apeldoorn. Hij liet geen gezangen zingen. De preken waren in klassiek-gereformeerde lijn. Op de catechisatie werd het vragenboekje van Hellenbroek gebruikt.

De opvolger van ds. Holland in Driesum was ds. D. van Luttervelt (van 1916-1918). Er waren fricties tussen hem en de kerkenraad. Een van de diakenen bedankte. Velen gingen vanuit Driesum naar ds. Van Apeldoorn in Wouterswoude. Die kerk zat zó vol onder zijn prediking, dat de kleine jongens tussen de benen van hun vaders zaten vanwege ruimtegebrek. Soms zaten de kerkgangers buiten voor de deur.

Driesum was binnen korte tijd weer vacant. Ds. Van Luttervelt vertrok na twintig maanden. Daarna kwam ds. R. Steenbeek. Ook in zijn tijd was het niet zo gemakkelijk in Driesum. Diverse keren onderhield de kerkenraad hem na een preek in de consistorie. Zijn vrouw die op hem wachtte, kwam dan tot de conclusie: 'Nu hebben ze hem weer onder handen.'

Na het vertrek van ds. Van Apeldoorn kwam ds. J.H. Koster.

Bevestiging en intrede

In juni 1918 werd door de kerkenraad van Wouterswoude een beroep uitgebracht op ds. Koster. Er waren werkzaamheden in Montfoort met het beroep.

In Wouterswoude had een godvrezende vrouw, Pietje van der Veen, gezegd dat de Heere haar had bekendgemaakt dat ds. Koster naar Wouterswoude zou komen. Echter, in eerste instantie bedankte de predikant voor het beroep. Hij verstuurde de bedankbrief. Toch had hij geen vrede met zijn beslissing. De nacht na zijn beslissing

werd hem duidelijk gemaakt dat hij naar Wouterswoude moest. Hij maakte 's nachts zijn vrouw wakker en zei tegen haar dat hij het verkeerd had gedaan inzake het beroep. Zijn vrouw antwoordde hem dat hij dan maar een telegram moest sturen. Ds. Koster zei dat hij naar Wouterswoude zou gaan en de bedankbrief terug zou halen. 's Morgens stapte hij al vroeg op de trein.

Wat was er inmiddels gebeurd? Toen de bedankbrief in Wouterswoude arriveerde, ging de scriba hiermee naar Pietje om haar opheldering te vragen. Zij zei: 'Dat kan niet, want ds. Koster komt naar Wouterswoude!' Inmiddels was ds. Koster aangekomen. Toen hij bij het huis van de scriba kwam, was deze net naar Pietje toe. Ds. Koster vroeg de weg naar het huis van Pietje en ging ook naar haar. Hij klopte op de deur en zei: 'Volk aan de deur.' Daarna stapte hij naar binnen. Pietje had net tegen de scriba gezegd, dat ds. Koster naar Wouterswoude zou komen...!

Ds. Koster werd op 27 oktober 1918 bevestigd, opnieuw door ds. Japchen. Deze preekte over Openbaring 1:17: 'En toen ik Hem zag, viel ik als dood aan Zijn voeten; en Hij legde Zijn rechterhand op mij, zeggende tot mij: Vrees niet; Ik ben de Eerste en de Laatste.' Ds. Koster deed intrede met een preek over 1 Koningen 3:28b: 'Want zij zagen, dat de wijsheid Gods in hem was om recht te doen.' De nieuwe herder en leraar werd door de gemeente toegezongen uit Psalm 20:1. Hij werd toegesproken door de consulente, ds. Knaap van Dantumawoude. Diverse collega's uit de ring woonden de intrededienst bij.

Veel mensen kwamen onder het gehoor van ds. Koster. Zij kwamen lopend of op de fiets naar Wouterswoude. Ds. Koster preekte ongeveer twee uur en een kwartier. Om 9.15 uur begon de morgendienst; om 13.30 uur de middagdienst. Voor de boeren was de tussentijd erg krap.

Ook uit de omgeving kwamen veel mensen naar ds. Koster luisteren. Ds. Steenbeek stond in die tijd in Driesum. Hij kon echter noch

ds. Koster noch ds. Holland evenaren. Het schijnt voorgekomen te zijn dat kerkenraadsleden van Driesum hun eigen predikant voorbijliepen om bij ds. Koster te gaan kerken.

Met diverse mensen uit het Noorden zijn er banden gebleven, ook na het vertrek uit Wouterswoude.

Toen ds. Koster in Montfoort stond, onderhield hij een briefwisseling met de heer Wiersma, een kerkenraadslid uit Driesum, en met de heer Van der Woude uit Wouterswoude.

Mensen uit Birdaard en Veenwouden liepen eveneens naar Wouterswoude. Men nam brood mee en bleef tussen de diensten over. Bij de ouders van Wietse Haalstra, die later ouderling is geworden, at men het brood op. De vader van Wietse, de oude Lammert Haalstra, was een geofend christen. Tijdens het eten werd er een soort gezelschap gehouden, waarbij werd nagesproken over de preek van 's morgens.

Ds. Koster trok ook mensen uit de Dolerende kerk, bijvoorbeeld de timmerman Johannes van der Schaaf. Regelmatig ging hij bij ds. Koster naar de kerk. Hij wilde echter niet van kerk veranderen. Wel voelde hij zich tot de bevindelijke waarheid in de Hervormde Kerk aangetrokken. In zijn gezin werd een kind geboren. Terwijl Johannes bij ds. Koster in de kerk zat, liet zijn vrouw, die erg dolerend was, het kind in de Dolerende kerk dopen.

Het huwelijk van ds. Koster en zijn vrouw werd gezegend met kinderen. De eerste zoon heette Johannes, de tweede Douwe en de derde Herman. Daarna werd er nog een jongetje geboren. Dit jongetje heeft maar enkele dagen geleefd. Het kind werd in Wouterswoude begraven. Later werden nog geboren: Theo, Lies, Jan en Dirk. Na Theo werd een levenloos meisje geboren (zie blz. 46).

Als ds. Koster catechisatie gaf, liep hij voor de jongens en meisjes heen en weer. Toen een jongen niet luisterde, greep ds. Koster hem bij zijn oor en liep met de jongen, terwijl hij hem nog steeds

bij zijn oor beet had, heen en weer en catechiseerde ondertussen gewoon verder.

In Veenwouden had ds. Koster ook aanhangers. Hij preekte daar doordeweeks, in het zogenaamde Bijlsmakerkje. Ds. Koster preekte dan in de kapperszaak van Bijlsma, staande in de deuropening tussen twee kamers. Andere predikanten zoals ds. C. Smits, ds. N. de Jong, ds. J.G. van Minnen kwamen daar later ook preken. Uit een deel van deze huisgemeente is later de Oud Gereformeerde Gemeente te Veenwouden ontstaan.

Ds. Koster moest in Dantumawoude vacaturebeurten vervullen. Daar had men een hekel aan zijn prediking. De koster zette de kachel hoog en deed de schoorsteen dicht, zodat de kachel begon te walmen. Dan begon het te stinken. Zo hoopte men dat de kerk eerder uit zou gaan.

Op een dag kwam er een boerenzoon bij ds. Koster op bezoek. De jongeman vertelde dat de Heere hem te sterk was geworden. Ds. Koster hoorde het relaas aan. Toen de jongeman weg was, ging ds. Koster op de knieën in de studeerkamer in gebed. Daarna ging hij de boerenknecht achterna en zei tegen hem: 'Je moet je zaken nog maar eens nakijken.'

Vrucht op zijn arbeid

Ds. Koster was ook voor mensen uit de wijde omgeving als middel gebruikt. Mede door zijn prediking is Pieter Tammes van der Veen tot bekering gekomen. Ook van Geert van der Veen is bekend dat de prediking van ds. Koster voor hem tot zegen is geweest. Geert bezocht hem een keer toen hij in Montfoort stond. Ds. Koster schreef over dat bezoek:

'Ja, zo nu en dan komen er nog eens vrienden uit het hoge Noorden. G. van der Veen hebben we met veel genoegen bij ons gehad en genoeglijk gesproken. Het leven is maar toe te nemen in de kennis en genade van onze Heere Jezus Christus en uit al de heimelijke

toevluchten en schuilplaatsen van een heimelijk eigen uit gejaagd te worden tot de kennis van de enige Rotssteen. Zozeer als die Persoon wast, is met geen pen op papier te zetten. Hij moet was- sen, ik minder worden. Plaatsmaken voor de Heere Jezus, ruim baan maken, opzijaan, wijken voor Hem. De Koning niet onder de wet, zelf zijnde onder de wet, te aanschouwen, maar de Koning in Zijn schoonheid als 't Hoofd Zijner gemeente, van de triomferende en strijdende Kerk, alle macht hebbende in hemel en op aarde, in Zijn Goddelijke dadelijke zorg voor de Zijnen. Voor dat zwakke, ledige, arme, ellendige, nooddruftige; daar uitgevroomd, uitgewerkt, uitgekund te zijn. Voor Hem vergaan, met Jeremia de Koning ziende zitten op Zijn verheven troon. Daar zijn we opgelost, opgegaan, gestorven en leven eeuwig.

Dat is een groot geheim en zodra we het met Simsons vrouw zoeken te verklappen aan de onbesnedenen, kost 't ons het leven. En dat zal onze voortgang maar hebben te zijn. Kennen en voortgaan Hem te kennen en daar eruit geraken en er toch zo onuitsprekelijk zalig in te zijn.

Overigens is er geen groter voorrecht enigszins verwaardigd te worden der wereld, der vrome, kerkelijke wereld haar eer te laten en met de schande en versmaadheid van Christus voor zichzelf ten hoogste vereerd te zijn.'

Over de gemeente van Wouterswoude schrijft ds. Koster: 'In de gemeente gaat 't goed. Een zeer eigenaardige gemeente in menige zaak en onder de kinderen Gods meer gemeenschap dan op veel plaatsen, en verscheidenen die met ongedekte aangezichten hun weg met blijdschap reizen. En hier ook wordt 't ervaren, hoe 't Woord Gods werkt: of dodend, of levendmakend.'

Eens moest ds. Koster preken, maar hij wist niet waarover. Onderweg kwam hij langs een pakhuis waarop stond: 'Hier geeft men de hoogste prijs voor vodden en lompen.' Toen wist hij waar hij over moest preken. Hij preekte over de hoogste prijs die Christus voor Zijn volk betaald heeft.

Gesprek met ds. D.Th. Keck

Ds. D.Th. Keck te Bergambacht werd op 26 juli 1916 uit zijn ambt ontzet. Hij had geweigerd kinderen, die in de gemeente Ammerstol, bij een niet rechtzinnige predikant waren gedoopt, in de doopboeken in te schrijven. Hij vestigde zich in Gouda. Wel heeft hij nog een tijd gepreekt in de Christelijke School in Bergambacht, de laatste keer op 18 januari 1919. Om zijn gezin te onderhouden, verkocht hij sigaren. Hij vestigde zich in 1922 in Woerden. Hij diende daar een aanvraag in om hersteld te worden als predikant in volle rechten in de Nederlandse Hervormde Kerk. In een brief van april 1923 verklaarde hij aan enige gezelschapsvrienden die buitenkerkelijk waren, hoe hij tot deze verandering gekomen was.

Hij kwam bij ds. Koster op bezoek en vertelde hem dat hij van plan was om in de Nederlandse Hervormde Kerk terug te keren. Ds. Koster stelde hem vervolgens een vraag: 'Collega, mag ik u vragen: Bent u met de Heere of zonder de Heere uit de Nederlandse Hervormde Kerk gegaan?' Ds. Keck begon te huilen en antwoordde dat hij zonder de Heere uit de Nederlandse Hervormde Kerk was gegaan. Toen zei ds. Koster: 'Dan vrees ik dat je zonder de Heere in de Nederlandse Hervormde Kerk terug zult keren.'

Beroepen

In Wouterswoude kreeg ds. Koster dertien beroepen, namelijk van Polsbroek en Vlist, Ede, Nijkerk, Delft, Nieuwe Tonge, Leerdam, IJsselmuiden, Delft, Ouderkerk aan den IJssel, Middelharnis, Driesum, Garderen en Montfoort.

Ouderling Van Reenen van Montfoort had werkzaamheden met het beroep van ds. Koster. Hij schreef hem een brief. Ds. Koster schreef hem een brief terug, waarin hij vermeldde: 'Want ik wil u nu niet zien in het voorbijgaan, maar ik hoop enigen tijd bij u te blijven, indien het de Heere zal toelaten.' Het beroep naar Montfoort nam hij in mei 1923 aan.

Op 19 augustus 1923 nam ds. Koster afscheid van Wouterswoude.

PREDIKANT TE MONTFOORT

Intrede

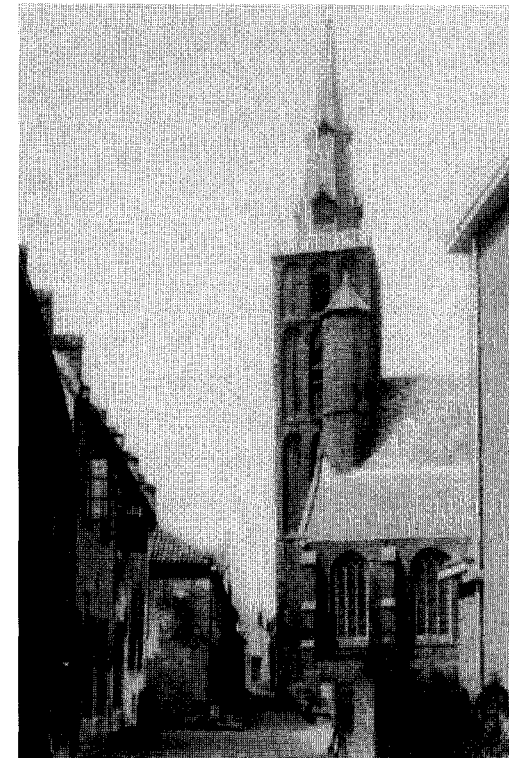
Op zondag 26 augustus 1923 werd ds. Koster door ds. H. Japchen van Den Bommel bevestigd tot predikant van Montfoort. Ds. Japchen bepaalde zijn gehoor bij de geschiedenis van het drijvende ijzer in 2 Koningen 6: 1-7: 'En de kinderen der profeten zeiden tot Elísa: Zie nu, de plaats, waar wij wonen voor uw aangezicht, is voor ons te eng. Laat ons toch tot aan de Jordaan gaan en elk vandaar een timmerhout halen, dat wij ons daar een plaats maken om er te wonen enzovoort.'

's Middags deed ds. Koster intrede met de woorden uit 1 Korinthe 2:2: 'Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd.' De consulent, ds. J.J. Kuiper van Vreeswijk, verwelkomde de nieuwe leraar. De gemeente zong ds. Koster toe de woorden uit Psalm 20:1.

Het tractement bedroeg f 4000,- en f 1100,- rijksstoeelage. Dat was in vergelijking met de andere gemeenten in de ring IJsselstein een behoorlijk bedrag. Op een vergadering van de kerkvoogdij werd bovendien besloten het traktement met f 200,- te verhogen.

Wennen aan kerkenraad en gemeente

In een brief aan de familie Wiersma blikte ds. Koster op de intrededienst terug. Hij schreef toen over zijn kerkenraad in Montfoort: 'In de kerkenraad zitten wel levende personen, maar allen in gevangnissen. Mijn intrede predikte ik over 1 Korinthe 2:2 en ik ben naar aanleiding van deze woorden begonnen wat over de apostel Paulus te prediken, eerst over Handelingen 9:1. 'k Besloot met te zeggen, dat de wolven in de zachte schaapsklederen, de zachte

De hervormde kerk
van Montfoort

vleselijke liefde voor Gods volk, de waarheid enzovoort, ook in onze dagen niet anders poogden, dan om de vrijgemaakte zielen terug te slepen naar het Jeruzalem der tegenwoordige godsdienstige kerkelijke wereld om ze met een juk van dienstbaarheid te vangen en ze in wettische gevangnissen te brengen. Want dat is hier veel de toestand.'

Dat de toestand ook wel eens anders was, bewees het gesprek dat ds. Koster heeft gehad met een van zijn ouderlingen. Op 10 augustus 1925 ging hij met zijn zoon Herman en koetsier De Vos naar ouderling Pauw. Die lag op zijn sterfbed. Hij droeg een pruik vanwege zijn kale hoofd. Ouderling Pauw zei tegen ds. Koster: 'Dominee, ik sterf zonder pruik.' Ds. Koster zei toen tegen hem: 'Pauw, je moet in 't sterven, sterven aan je pruik!' En toen stelde ds. Koster

hem de wezenlijke vraag: 'Vriend, nog enkele uren en dan zal uw ziel voor Christus staan en wat zal het dan zijn?' Hij antwoordde: 'Och, dominee, u kunt mij met de Heere Jezus niet meer bang maken, het is de Heere Jezus, Die tevoren Zich voor mij in het gericht van God gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft en Die ik nu als een Zaligmaker van de hemel verwacht.'

Aanvankelijk moest het gezin Koster wel wennen in Montfoort. Ds. Koster schreef hierover: 'Het is geheel wat een vreemde omgeving in den beginne, en we moesten in alles thuis raken. Er is zoveel anders. Maar de onveranderlijke God zij ons tot een woning. (...) Mijn vrouw heeft het nog al wat te kwaad met de Roomsen. Daar moet men ook aan wennen en de kinderen staan wat vreemd te kijken, dat hun speelruimte zo beperkt is, en dat ze als vrije vogeltjes in de ruime natuur van Wouterswoude wel wat opgesloten zijn in de Montfoortse kooi. Maar al is de aarde beperkt, de hemel is overal ruim genoeg.'

Ds. Koster moest als predikant ook wennen aan zijn nieuwe gemeente:

'Ik voor mijzelf kan niet zeggen, dat het me in eigen gemeente meevalt. Maar wat *in* de gemeente gemist wordt, is dikwijls te meer erbuiten. Er is hier veel gelegenheid om eens uit prediken te gaan, soms driemaal in de week en dat is m'n hartelust en buiten de gemeente is nog werkelijk veel volk, van verschillende ligging. Maar ook vrijere zielen dan die men dikwijls aantreft. De kerkelijke gelovigen zitten veel in wettische duisterheden, maar de onkerkelijke gelovigen bezitten veel een vrijer bestaan. Ze komen bij mij wel in de kerk, doch anders misschien bij niet een Hervormde predikant. Ds. Paauwe uit Den Haag en ds. Fraanje van Barneveld zijn gewoonlijk hun mannen met enkele Christelijke Gereformeerde of Oud-Gereformeerde predikanten en oefenaars. 't Volk ligt hier veel in de begeerte naar *gevoelige* uitlating van liefde Gods en verstaat daarin weinig van de weg der zelfverloochening, onder de eeuwig gezegende wil en weg van God tot verlossing en

verheerlijking van Zijn volk.

En nu is mijn genot dit te mogen prediken: eeuwig vrije wille Gods tot zaligheid en met alle eigen wil en zin en kracht en wijsheid daarin verslonden te worden. Ik meen op te merken dat de prediking niet onvruchtbaar haar weg gaat, maar hoe het zij: wat de aanbiddelijke Raad des Heeren in Christus Jezus voor Zijn volk ook inheeft, Hij worde erin verheerlijkt en al het volk zegge: Amen.'

Bezoek uit de vorige gemeente

Gemeenteleden uit het Noorden waren ds. Koster nog niet vergeten. Regelmatig kreeg hij bezoek van mensen uit Wouterswoude en Driesum. Hij schreef aan de heer Wiersma: 'Het gaat dikwijls als weleer; als men eens een boodschapje heeft, komt men eens tot bezoek hetzij persoonlijk of schriftelijk. Van allerlei is er intussen gebeurd en vreemdelingen zijn we niet gebleven aan al het tijdelijk gebeuren; we hebben bezoek gehad van J. van de Veen en zijn vrouw, ook van R. Raap. Jeltje is naar Wouterswoude geweest, zo was er allerlei verband en betrekking.

Telkens krijgen we eens berichten uit het hoge Noorden en soms ontvangen we als draadloos iets van de hemel. Al die berichten getuigen ervan, dat de Heere eeuwiglijk Dezelfde is en dat al 't zichtbare wankelt, liegt en bedriegt. Nochtans is Gods volk een volk van kinderen, die niet liegen zullen.'

Soms kwamen er zelfs mensen uit Wouterswoude onder zijn gehoor.

Elders preken

Ds. Koster preekte ook in andere plaatsen. Niet alleen in omliggende gemeenten zoals Kamerik, Linschoten, Woerden en Zegveld, maar ook in Eemnes-Binnen, Gouda, 's Graveland, Huizen en Opheusden. In zijn oude gemeente Wouterswoude ging hij eveneens voor.

In Rotterdam preekte hij in het zaaltje aan de Dijkstraat. In 1936 ging hij er tenminste vijf keer voor.

Op een keer moest ds. Koster in Amsterdam preken. In een Singer-autootje ging hij met zijn zoon Herman erheen. Hij zei tegen zijn zoon: 'Jongen, de koningin komt ook in de kerk.' De kleine Herman verwachtte echt de koningin in de kerk te zien. Toen ze er aankwamen, bleek het maar een oud hok te zijn met een oude lessenaar erin. Ongeveer vijftientig mensen waren gekomen. Na die tijd was er een soort gezelschap. Toen Herman aan zijn vader vroeg waar de koningin was, antwoordde ds. Koster: 'Zie je die vrouw daar? Dat is een Koningskind!' Toen ze terugreden, zei ds. Koster dat het preken daar zo gemakkelijk ging. De eerbied straalde van hem af toen hij stond te preken. Dat viel meerdere toehoorders op.

Als consulent moest ds. Koster regelmatig een vacaturebeurt vervullen. Hij maakte dan gebruik van een rijtuigje. Dit rijtuigje verkeerde in slechte toestand. Daarom werd tijdens een vergadering van de kerkvoogdij besloten om uit te zien naar een ander rijtuig of naar een tweedehands omnibusje.

In mei 1936 bevestigde ds. Koster in Linschoten ds. J.J. van den Berg. Ruim twee jaar later, in mei 1938, overleed deze predikant onverwachts. Ds. Koster leidde de rouwdienst. In 1940 bevestigde ds. Koster in Linschoten ds. J. van Amstel.

Tijdens feestdagen kwamen er veel mensen onder het gehoor van ds. Koster. Van heinde en ver kwamen ze. Als de dienst geëindigd was, verliet men meestal heel rustig het kerkgebouw, nog onder de indruk van de preek.

Ds. Koster memoreerde een kerkdienst tijdens een van de kerstdagen in 1929: 'Met kerstfeest was 't zo koud en de koude kerk in Montfoort zo leeg en ik mocht enigszins prediken alleen over het woordje "ons". 'Want een Kind is "ons" geboren; en, o, wat werd de kerk toen vol, vol. Toen was Adam er en Eva en Abraham, Izaäk, Jakob en de ganse triomferende Kerk en de ganse strijdende Kerk en alles.'

In de Gereformeerde Kerk te Montfoort lazen de ouderlingen preken van oudvaders. Echter, veel leden van die kerk waren het er

Ds. J.H. Koster

niet mee eens. Het kwam zelfs zover, dat de betreffende ouderlingen bij ds. Koster naar de kerk kwamen.

Huisbezoek

Eens ging ds. Koster met een ouderling op huisbezoek. Ze kwamen bij een boer, bij wie ze ook bleven eten. De boer had vooraf tegen zijn vrouw gezegd dat zij moest doen wat hij zei. Toen het eten op tafel stond, zei de boer tegen zijn vrouw: 'Scheep het eten maar op, vrouw.' Ds. Koster keek hem vreemd aan. 'U zit bij ons in de kerk. Moet u niet eerst een zegen vragen over de maaltijd?' vroeg hij. De boer antwoordde: 'Nee, dominee, want het bidden van de onbekeerde is vloeken. Dat heeft u tenminste zondagavond gezegd. U heeft gezegd: "Dat bidden van jullie is vloeken. Een mens van

nature kan niet bidden.” Om dus niet nog meer zonde te doen, laten we het bidden bij de maaltijd maar achterwege.’ Ds. Koster antwoordde dat hij het zo niet had bedoeld. De boer zei daarop dat de dominee het dan ook beter zo niet kan zeggen op de kansel. Op een dag werd ds. Koster geroepen bij een vrouw. Hij vroeg haar niets, maar hij vertelde uit zijn eigen leven, uit welke diepten hij zelf was gehaald. Toen zei die vrouw: ‘Dominee, zit u dan ook wel eens in de put?’ Wat ds. Koster had verteld, was precies van toepassing op de geestelijke toestand van die vrouw. Zo was hij pastoraal bezig geweest. Hij peilde de ellende van de mensen.

Gezinsleven

Toen er gezinsuitbreiding werd verwacht, hoopte mevrouw Koster op een dochter. Er werd in februari 1932 een dochter geboren. Het kind werd Elisabeth Anna genoemd. Mevrouw Koster was zó blij dat ze na een aantal jongens nu een dochtertje mocht ontvangen, dat ze lag te zingen in bed. Echter, toen ds. Koster enkele uren later naar de wieg liep, zag hij dat het kind was gestorven! Hij bracht het dode kindje bij zijn vrouw. Zijn vrouw was erg opstandig. Zij lag met gebalde vuisten in bed. Ds. Koster zei: ‘Hij heeft het gegeven, Hij heeft het ook weer genomen.’ Toen het kind opgebaard lag in een kistje, zei ds. Koster tegen één van zijn kinderen: ‘Och, nu is het kind toch gelukkig, want er mocht iets goeds in liggen voor de Heere.’

Ds. Koster speelde ook veel met zijn kinderen. Als ze aan het timmeren waren, hielp hij mee. Op een keer was hij bezig met paardje rijden. Zoon Jan zat op zijn rug. De achterdeur ging open en daar kwam kerkvoogd Van der Wind binnen. Hij zei, toen hij zag dat ds. Koster op z’n knieën door de gang kroop: ‘Och dominee toch, dat valt me tegen. Dat u zo bezig bent, want het wordt sterven! Het wordt eeuwigheid voor uw kinderen!’

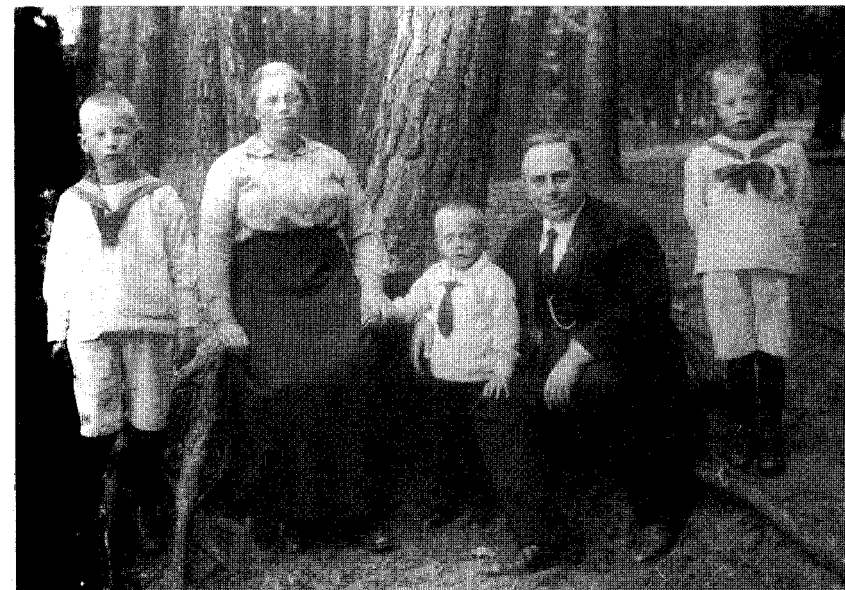
Ds. Koster stond op en zei: ‘Van der Wind, mag ik je iets vragen?’ Deze knikte. Ds. Koster vroeg toen of hij zijn eigen kinderen zojuist ook geestelijk vermaand had. Van der Wind erkende dat hij

dat niet had gedaan. Toen zei de predikant: ‘Als dat zo is, dan snap ik niet wat je hier doet, want dan moet jij toch ook je kinderen vermanen, want het gaat immers op een eeuwigheid aan!’

De kinderen van ds. Koster haalden in hun vlegeljaren wel eens kattenkwaad uit. Toen ze op een keer appels hadden weggehaald uit een boomgaard, kwamen de mensen klagen. Ds. Koster deed de deur open. Hij hoorde het verhaal aan en zei toen: ‘Het spijt me, ik heb geen andere kinderen.’

Eens vroeg ds. Koster aan drie van zijn kinderen een puzzel te leggen. De eerste zoon kwam op zijn studeerkamer en legde de puzzel. Toen deze klaar was, deed ds. Koster de stukjes weer door elkaar en toen kwam de tweede zoon om de puzzel te leggen. Toen ook deze klaar was, deed ds. Koster weer de stukjes door elkaar en vroeg toen aan de derde zoon om de puzzel te leggen. Toen riep hij de drie kinderen bij zich en zei: ‘Jullie hebben alle drie de puzzel helemaal gelegd, maar ieder heeft hem anders gelegd. Zo is het ook dat de

Ds. en mevrouw Koster met hun kinderen
v.l.n.r. Johan, Herman en Douwe

Heere het ene kind van Zijn volk anders leidt dan het andere kind van Zijn volk, maar toch komt de “puzzel” compleet.’

Op een ander moment oefende hij met zijn zonen in de kunst van welsprekendheid. Hij droeg hen op om vijf minuten te spreken over een bepaald voorwerp. Hij gaf hun een luciferdoosje en zij moesten proberen om er vijf minuten over te spreken.

Over de Drie-eenheid Gods heeft hij ook met zijn kinderen gesproken. Volgens ds. Koster werd de Drie-eenheid Gods in de prediking teveel gescheiden. Hij gebruikte als beeld drie munten, die hij in de vorm van een driehoek over elkaar legde. De drie munten zijn wel onderscheiden, maar niet gescheiden, zo zei hij. Hij lag de nadruk op de Drie-eenheid en noemde in dit verband Johannes 14. In de schepping ligt de nadruk op de Vader, in de wedergeboorte op Christus en met Pinksteren op de Heilige Geest. Toch gaat het om een Drie-enig Godswerk. Bij de opstanding van Christus wordt ook gesproken over de opwekking door de Vader. De zaken liggen wel onderscheiden, maar ze mogen niet gescheiden worden.

Op een keer ging ds. Koster met twee van zijn zonen naar het kerkhof. Ze wandelden langs de grafstenen en gingen op een van deze stenen zitten. Hij sprak over de oordeelsdag. Het heeft op zijn zoons veel indruk gemaakt.

Op zaterdagavond werd er in het gezin veel gezongen bij het orgel. Behalve psalmen werden er ook een aantal gezangen gezongen. De sfeer in het gezin was goed.

Later gingen twee zonen als onderwijzer in Staphorst werken. Het contact met thuis bleef. Er werden over en weer brieven geschreven. Behalve in de Hervormde Kerk te Staphorst, kerkten de zonen ook wel eens in de Oud Gereformeerde Gemeente in Grafhorst.

Standpunt over verzekering

Aan de diaconie van Montfoort werd gevraagd om de gemeenteleden te adviseren zich te verzekeren tegen ziekenhuiskosten, nadat de gemeenteraad had besloten voortaan geen vergoeding van die kosten meer te geven. Dit verzoek werd besproken en afgewezen.

Eens kwam een gemeentelid bij ds. Koster op bezoek. Hij vroeg hem of het waar was dat ds. Koster een brandverzekering had afgesloten op zijn huis. Ds. Koster wist echter nergens van. Later bleek dat zijn moeder buiten zijn weten een brandverzekering voor hem had afgesloten.

Tijdens een vergadering van de kerkvoogdij vroeg kerkvoogd J. van der Wind om de bliksemafleider van de kerktoren te laten verwijderen. Een bliksemafleider achtte hij in strijd met de waarheid die van de kansel werd verkondigd. Volgens hem stelde ds. Koster er ook prijs op dat de bliksemafleider verwijderd werd. Later was inderdaad het besluit genomen om de bliksemafleider te verwijderen.

Een korreltje levende godsdienst

Eens was ds. Koster aanwezig bij een intrededienst van een predikant. Hij moest de predikant toespreken. De betreffende predikant zei in zijn preek dat alle mensen zalig worden. Ds. Koster kreeg daarna het woord en zei: ‘Mijn collega heeft gelijk. Alle mensen worden zalig. Er is echter één verschil: rampzalig of gelukzalig!’

Er was een bekeerde vrouw overleden en ds. Koster moest haar begraven. Velen zeiden: ‘Dominee, wat zal die vrouw een thuis-komen hebben gehad.’ Ds. Koster zei: ‘Ja, maar het is een vleselijk zien. Ik heb er niet ingezien waar ze nu is.’ Zelfs Gods volk nam het hem kwalijk dat hij niets van die vrouw zei. Op het graf zei hij toen: ‘Omwille van Gods volk zeg ik met vrijmoedigheid: Deze vrouw is op de plaats, waar God ze hebben wil!’ God wil Zijn volk bij Zichzelf hebben.

Bij een begrafenis van een bekeerde man moest ds. Koster voorgaan. De vrouw van de overleden man mocht zelf ook het nieuwe leven kennen en zij mocht zo in het geluk van haar man delen, dat ze met een glimlach op haar gezicht bij het graf stond. Ds. Koster zag dat en ging zo voor haar staan, dat het glimlachen van de betreffende vrouw geen opspraak zou verwekken bij de omstanders.

Het gebeurde wel dat er tijdens een begrafenis in Montfoort veel

Roomsen naar het kerkhof kwamen om te horen wat ds. Koster te zeggen had.

Bij een sterfbed van een kind des Heeren in Den Haag ontmoette ds. Koster de heer B. Roest, ouderling/voorganger van de Gereformeerde Gemeente te Scherpenzeel. Er werd gesproken over wie de begrafenis zal leiden van dit kind des Heeren. Roest zei tegen ds. Koster: 'Doet u het maar, want ik ben nogal gemoedelijk en dan is het gevaar aanwezig dat ik meer over dit kind des Heeren dan over de Heere Zelf zeg.' Uiteindelijk hebben ze samen dat kind des Heeren mogen begraven.

Ds. Koster heeft ook de worsteling gezien van een moeder wier dochter overleden was. Hij schreef daarover op 14 mei 1941 aan zijn vriend Jonker het volgende:

'Ik kwam eens bij een moeder, die een dochter had verloren van een jaar of vijftien. Een allerliefst kind in de natuur, doch enkel wereld. Zij was een vrouw van God geleerd. Toen ik haar bezocht vond ik haar stil en onderworpen. Ik zei: "Vrouw, de Heere schijnt het wel gemaakt te hebben." "O ja, dominee," was haar antwoord, "toen m'n kind pas dood was, viel dat zo in m'n vlees, dat nu m'n kind in de eeuwige pijn was, dat 'k schreeuwde van jammer. Maar daar kwam de Heere met deze waarheid: 'Want wij allen moeten geopenbaard worden voor den rechterstoel van Christus.' En nu weet ik: Mijn kind is naar de Heere Jezus toe en dit geeft mijn ziel een onuitsprekelijke vrede." Ik was er niet recht bij en zei: "Maar vrouw, hoe kunt u daar nu uit opmaken, dat uw dochttertje naar de hemel is?"

Zij zei: "Maar dominee, ik zeg niet, dat ze naar de hemel is, maar dat ze naar de Heere Jezus is." Ik weer: "Maar vrouw, is dat dan niet hetzelfde?" Zij: "Nee, maar dat zal dominee niet weten." Ik: "Nee vrouw, nu kun je zien, dat onze hooggeleerdheid van de studie te kort schiet, leg het me maar uit." Zij antwoordde: "Ik zei, mijn dochttertje is naar de Heere Jezus toe om geopenbaard te worden voor Zijn Rechterstoel, om geoordeeld te worden; en ik weet niet, wat de Rechter van hemel en aarde, Die geen onrecht doet, met m'n

kind gedaan heeft in de uitvoering van Gods eeuwig welbehagen, hetzij ten dode, hetzij ten leven. Maar dit weet ik, dat God erin verheerlijkt wordt; en die heerlijkheid is de blijdschap mijner ziel, waar ook het vlees blijft." Zie, dit is een korreltje levende godsdienst, zulk een mens heeft geleerd, al is 't een heel klein beetje, God en Christus lief te hebben en getuigt met Asaf: "Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid."

De wortel der zaak kan in een ziel gevonden worden, doch de belevende kracht komt meestal op in de beproevingen, zodat hij niet verzocht wordt boven 't geen hij vermag.'

Bezoek

Toen een meisje bij hem kwam met de vraag naar welke kerk zij moest gaan, antwoordde ds. Koster: 'Je moet niet bij mij zijn, maar je moet bij de Heere Jezus zijn.'

Volgens ds. Koster mocht je alleen preken als je werkelijk wat te zeggen had en als je opening van het Woord kreeg. Bid alleen als je opening krijgt van het gebed. In een kerkdienst heeft hij wel eens alleen gebeden: 'Heere, zegen deze spijs, om Jezus' wil, amen.'

Eens heeft hij een preek voortijdig beëindigd door 'amen' te zeggen. Onder zijn gehoor zat een vrouw, die zelf volkomen in het duister verkeerde. Bij die gelegenheid mocht ds. Koster het middel zijn voor die vrouw. Als een dominee zo in het duister kan zitten, dat hij een kerkdienst voortijdig moest beëindigen, dan kon het voor haar ook nog.

Soms schreef ds. Koster over de bezoeken die hij ontving. 'Ongeveer tien jaar geleden kwam er een vrouw om mij te spreken, juist toen ik slecht gehumeurd was. Ik zei: "Vrouw, wil u met mij praten? Heeft de Heere u gezonden, bent u met God begonnen?" Ze zei: "Nee God heeft mij niet gezonden!" Ik zei toen: "Zou ik dan beginnen als God niet begonnen is, en zou ik spreken als de Heere u niet gezonden heeft?" Zo heb ik haar weggestuurd.

Twee jaar later, toen ik zelf ook een beter humeur had, kwam 's middags diezelfde vrouw weer aan de pastorie. Ze zei: "Dominee, nu mag u me weer weggagen, net als twee jaar terug!" Ik zei: "Vrouwtje, nu jaag ik u niet weg, maar vertel mij nu maar eens wat u te zeggen heeft, heeft God u nu gezonden?" Ze zei: "Nee dominee, maar toen u mij twee jaar geleden wegjaagde, ben ik overal geweest, heb ik het overal gezocht, bij dominees, bij oefenaars, op gezelschappen, bij Gods volk, en overal kreeg ik hetzelfde te horen: 'Als u geen kind van God ben, wie is het dan wel; en als u niet zalig wordt, wie zal er dan zalig worden.' Ze spraken mij allen zalig, dominee, en ik ben een *onbekeerd* mens. Ze zeiden: 'Blijf nu maar bij ons, bij onze dominee, dan komt alles best in orde!'" Nu had dat vrouwtje lieve zaken doorleefd, maar zij bleef een onbekeerde in zichzelf, en dat begrepen ze niet, ze kon het er niet uithouden, en bleef thuis met een boekje der ouden, tot ze op een dag terugdacht, dat er nu van allen één dominee was die haar weggestuurd had, *de anderen maakten haar een bekeerde vrouw*, en nu kwam ze naar die dominee, die haar eerst weggestuurd had, om wéér weggestuurd te worden. Wat hebben we die middag aangenaam met elkaar gesproken, 't was een buitenstaander!"

Op een keer stelde iemand ds. Koster een vraag over bezoek van Gods volk. Hij schreef hierover:

'Er kwam een man bij mij die vroeg: "Dominee krijg u nog wel eens bezoek van het oude volk in de pastorie?" Ik zei: "Nou man, of ik bezoek krijg van het oude volk, ik heb vaak zo'n lief bezoek!" Hij zei: "Dat heb ik niet verwacht, ik hoorde zeggen dat u juist weinig bezoek kreeg." Ik zei: "Wel man, wil ik u er eens een paar noemen? Ik krijg wel eens bezoek van Abraham, en dan van Jakob en David is wel bij mij geweest, en ook Paulus. Ja, ik kreeg ze eens alle drie op gezelschap: Abraham, Izaäk en Jakob. Dat is een lief gezegend gezelschap als onder de bediening des Geestes in de inleiding in het Woord de ziel gemeenschap mag oefenen met dát oude volk."'

Oog voor de armen

Voor de kersttijd vergaderde ds. Koster met de pastoor van Montfoort en een gemeenteraadslid van Montfoort om te spreken over het bedelen van de armen en behoeftigen in Montfoort.

Opmerkelijke uitspraken

Ds. Koster deed opmerkelijke uitspraken tijdens zijn preken. Diverse uitspraken worden nog steeds door ouderen die hem gekend en gehoord hebben, gememoreerd. Hieronder volgen een aantal uitspraken:

'De mens wil altijd nog wat hebben, al is het maar een turfje in de hemel.'

'Als u een envelop krijgt, waarin zonder dat u het weet f 1000,- zit, met als opschrift: aan de slechtste, gemeenste, ondeugendste man of vrouw van uw woonplaats, wilt u dan die envelop aannemen?'

'Van Paulus zeiden ze ook al: *Wat wil toch deze klapper zeggen?* Dus, wat willen wij dan?'

'Veel mensen zijn door de duivel bekeerd, veel mensen hebben zichzelf bekeerd, maar er zijn maar weinig mensen die echt door God tot God bekeerd zijn.'

'Door de zonden zijn we geen duivelen geworden, maar door de zonden zijn we *onmensen* geworden.'

'In Handelingen 1:23 staat: "En zij stelden er twee, Jozef genaamd Barsabas, die toegenaamd was Justus, en Matthias." Door het verlies van Judas waren de discipelen met z'n elven overgebleven, temeer omdat de Heere Jezus niet meer lichamelijk bij hen tegenwoordig was. Er moest in de plaats van Judas iemand gekozen worden. Jozef was mogelijk een rijke man, want hij had een dubbele naam. Het lot viel op Matthias. Dat betekent: Van God gegeven.'

'Wat moet het voor Lazarus geweest zijn om terug te moeten keren hier op aarde, terwijl hij al in de heerlijkheid was.'

'We zijn allemaal broeders en zusters in de zonde, mensen.'

'Men zegt dat er in de hemel veel gezongen wordt en dat geloof ik, maar als ik ooit daar aan mag komen, zal ik stil zijn: stil zijn

vanwege de verwondering dat ik daar heb mogen komen.'

'Op de plaat van de brede en de smalle weg staan op de brede weg allemaal gemakkelikheden afgebeeld. Op de smalle weg staan kerken en dergelijke afgebeeld en mensen die welgemoed en blijmoedig op pad gaan. Echter, op de smalle weg vind je alleen maar voortkruipende zondaren.'

'Eens was er een schip in nood op de Mississippirivier. Het was dichte mist en men dacht nog op de Oceaan te zijn. Er was gebrek aan drinkwater en men zond noodsignalen uit. De schipper van een tegemoetkomend schip zette de trompet aan de mond en riep: "Zoet water rondom." Zo kan het ook Gods volk vergaan.'

'Een mens wil zich niet tot God bekeren. Er was een onderwijzer in Friesland. Hij wilde niet buigen voor de Heere, hoewel de Heere tot hem sprak. Hij besloot om met zijn vrienden in het café een verbond met de duivel te sluiten. Toen hij het verbond met de duivel opgesteld had, moesten ze het met hun bloed ondertekenen, maar niemand durfde. Toen zei hij: "Jullie zijn allemaal lafaards, dat je niet durft!" Toen sneed hij zichzelf om het verbond met zijn bloed te ondertekenen. Echter, op dat moment werd de Heere hem te sterk door hem in het hart te grijpen. Daaraan kunt u zien, dat de mens vanuit zichzelf niet wil, maar dat het enkel eenzijdige genade van God is.'

'Het Woord is zo duister, omdat ons hart zo duister is.'

'Heere, wij begeren wel licht, leven, maar Gij hebt gezegd: 'Gij zult niet begeren.'

'Oudvaders zijn oudvaders. Van der Groe blijft Van der Groe. We zijn wel oudvaderlijk belezen, maar de kennis van Gods Woord ontbreekt. Van der Groe is goed, maar ik moet het Woord verklaren. Ik heb drie jaar nodig gehad om aan Calvijn te sterven. In de Bijbel staat: 'En dat Hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften.' Dus je dient het Woord met het Woord te verklaren.'

'Er kan veel zijn wat het niet is en er kan weinig liggen wat voor de Heere waarde heeft.'

'David zegt niet dat hij bekommerd was om zijn zonde, maar

vanwege zijn zonde.'

'Qua exegese preekt het Oude Testament gemakkelijker dan het Nieuwe Testament. Je kunt dan bepaalde geschiedenissen als uitgangspunt nemen in plaats van één tekst.'

'In een gezin werd een gehandicapt kind geboren. De moeder was nogal opstandig. Hoe de moeder het kind ook verzorgde, het gehandicapte kind had nog nooit gesproken. Toen de moeder in een vlaag van opstand tegen het kind riep: "Waarom ben je eigenlijk geboren?" sprak het kind voor het eerst: "Om eeuwig God groot te maken!" Op dat moment blies het kind de laatste adem uit.'

'Om dominee te worden, moet je studeren. Om herder en leraar te worden, moet je een roeping hebben.'

Over het aanbod van genade zei ds. Koster: 'Wie geen genade kent, verstaat ook het aanbod niet. De Heere daalt met de ruif zo laag af.' Op dat moment boog hij zich heel erg diep voorover op de kansel. 'De hel zal uitmaken wat het aanbod van genade heeft ingehouden. Maar hoewel de ruif laag hangt, willen we er niet voor buigen, we gaan niet door de knieën.'

Over het Heilig Avondmaal

Ds. Koster sprak over het Heilig Avondmaal als over een huisgezin waar vader en moeder en de kinderen aan de maaltijd zitten. Vader en moeder kennen hun kinderen en de kinderen kennen hun ouders, qua behoefte, karakter, ligging, enzovoort. In het Heilig Avondmaal dient het ook zo te zijn, dat de één weet wat de behoefte en ligging van de ander is, omdat er dan pas echte gemeenschap is. Als er gemeenschap aan het Heilig Avondmaal is en even later gaat men weer uit elkaar, dan is de gemeenschap weer verbroken. Hij refereerde dan aan de woorden uit het *Formulier om het Heilig Avondmaal te houden*:

'Want gelijk uit vele graankorrels één meel gemalen en één brood gebakken wordt, en uit vele beziën, samengeperst zijnde, één wijn en drank vliet en zich ondereen vermengt; also zullen wij allen, die door het waarachtig geloof Christus ingelijfd zijn, door broe-

derlijke liefde, om Christus, onzes lieven Zaligmakers wil, Die ons tevoren zo uitnemend heeft liefgehad, altezamen één lichaam zijn, en zulks niet alleen met woorden, maar ook met de daad jegens elkander bewijzen.'

Het ging hem om de eenheid van de Kerk in Christus. In Johannes 17:11b staat: 'Heilige Vader, bewaar ze in Uw Naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn gelijk als Wij.' In vers 21 staat: 'Opdat zij allen één zijn, gelijkewijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn, opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt.' En in 1 Korinthe 10:17 staat: 'Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn.'

Ds. Koster heeft vaak moeite gehad met het feit dat alles in de kerk z'n gewone gang bleef gaan, terwijl de toestand zo treurig was. Dan had hij ook moeite met de viering van het Heilig Avondmaal. Het is wel gebeurd dat hij het Heilig Avondmaal heeft bediend zonder zelf eraan deel te nemen. In dit verband gebruikte hij het voorbeeld van Mirjam. Nadat zij melaats was geworden, wachtte het volk van Israël en trok niet verder, totdat Mirjam weer genezen was. 'En nu', zei ds. Koster, 'is heel Israël, dat is heel de kerk, melaats en alles gaat maar gewoon door.'

In de kerkenraad kwam ook het Heilig Avondmaal aan de orde. Er zou nauwkeurig op worden toegezien dat geen nieuwe gasten worden toegelaten, dan alleen met toestemming van de kerkenraad. Een ander punt was de vraag of Judas aan het Heilig Avondmaal heeft deelgenomen. Ds. Koster stond op het standpunt dat Judas en Simon de tovenaars wel aan het Heilig Avondmaal hebben deelgenomen. Hij stemde hierin overeen met de Nederlandse Geloofsbelijdenis. In artikel 35 getiteld *Van het Heilig Avondmaal van onze Heere Jezus Christus* staat namelijk: 'De goddeloze ontvangt wel het sacrament tot zijn verdoemenis, maar hij ontvangt niet de waarheid des sacraments; gelijk als Judas en Simon de tovenaars beiden wel het sacrament ontvingen, maar niet Christus, Die daardoor betekend wordt, Welke den gelovigen alleen medegedeeld wordt.'

Ds. Koster dacht hierover na en vroeg zich af hoe dat zat en wat er van Judas geworden was. Zijn aandacht werd bepaald bij de volgende woorden: 'En voorwaarts over gevallen zijnde, is midden opgeborsten, en al zijn ingewanden zijn uitgestort.' Omdat Judas onrechtmatig aan de bediening van het Heilig Avondmaal had deelgenomen, moest in het openbarsten van zijn lichaam alles eruit, wat er aan brood en wijn ingekomen was.

Toen zijn vriend Jonker eens bij ds. Koster op bezoek was en het Heilig Avondmaal gehouden werd, kwam Jonker ook aan de bediening. Hij was er zo vol van dat hij in die week daarna op bezoek ging bij ds. J.P. Paauwe. Toen hij echter vertelde dat hij in de Hervormde Kerk van Montfoort aan het Heilig Avondmaal had deelgenomen, liet ds. Paauwe hem niet binnenkomen.

In Woerden woonde de familie Stigter. Als kraamverpleegster was daar Aals Pannenmaker aan het werk. Zij deed eigenlijk nergens aan. Toch ging zij een keer mee naar de kerk. Er was bediening van het Heilig Avondmaal. Ds. Koster nodigde tijdens de dienst met de woorden: 'Hoor des HEEREN woord, gij oversten van Sodom.' Wat gebeurde? Ook Aals kwam aan het Heilig Avondmaal! Thuisgekomen, viel zij mevrouw Stigter om de hals en zei: 'Ik ben genodigd tot het Heilig Avondmaal, want het ging over de oversten van Sodom.' Enige tijd daarna werd ze ziek. Ze kreeg de volgende woorden: 'Hij zal ons na twee dagen levend maken; op den derden dag zal Hij ons doen verrijzen, en wij zullen voor Zijn aangezicht leven.' Een godvrezende man, Thijs Pennewaard, kwam bij haar op bezoek en zij vertelde hem welke woorden haar waren voorgekomen. Thijs antwoordde dat hem de volgende woorden zijn voorgekomen: 'Straks leidt men haar in statie, uit haar woning, in kleding, rijk gestikt, tot haren Koning.' Na twee dagen kwam de Heere over bij Aals. Ze ging op de rand van het bed zitten en zei: 'Hij komt nu, en ik zal Hem zien in heerlijkheid.' De derde dag kreeg zij een slaapberoerte en toen is zij overleden.

Ds. H. van Kooten

Van Kooten kwam wel in het Maartensdijkse kerkgebouw. Er was echter één dominee waar hij niet naartoe wilde: ds. J.H. Koster uit Montfoort. Deze hield de diensten wel eens drie uur aan en dat was Van Kooten te lang. 'Je bent ook niet erg lekker om drie uur in die kerk te gaan zitten,' zei hij tegen zijn vrouw.

Toen brak de oudejaarsavond van 1929 aan. Drie van Van Kootens collega's, Van Ettehoven, Van Amerongen en Kees Pelt, wilden ds. Koster in Montfoort gaan beluisteren. Ze huurden een auto en vroegen Van Kooten om hen te rijden. Van Kooten had zijn vrouw echter beloofd om in Utrecht Berliner bollen en wat te drinken te gaan halen voor de oudejaarsviering. Hij stemde er uiteindelijk toch in toe om zijn collega's naar Montfoort te brengen. Zelf zou hij dan zijn inkopen gaan doen en hen na de dienst weer ophalen. Bij de kerk drongen de mannen er echter sterk op aan dat hij mee naar binnen zou gaan. Eerst weigerde Van Kooten: 'Ik weet precies hoe jullie zijn, met je neus vooraan...' Uiteindelijk stemde hij toch toe.

Het was Gods bestemde tijd. Van Kooten had kort tevoren zijn MO-akte boekhouden gehaald en spitste dan ook de oren toen ds. Koster zei: 'Ik wil vanavond een boekhoudkundig stuk opzetten.' Wat zou die zwartjas daarvan weten? dacht Van Kooten. De predikant verklaarde het echter geestelijk en zei: 'Nu komt het op nul uit.' Dat sloeg bij Van Kooten naar binnen. Wenend lag hij in de kerk op de grond. Na de dienst hebben zijn metgezellen hem naar de auto moeten leiden. Zijn vrouw kreeg die avond een heel andere man thuis dan er vertrokken was. Zelf had ze een benauwde avond gehad, want hoewel ze van Berliner bollen hield, had ze helemaal geen zin in de oudejaarsviering zoals haar man zich had gedacht. Ze had steeds op haar knieën voor een stoel gelegen en gevraagd of de Heere het wilde verhinderen.

Van Kooten stond bekend als een vrolijke man. Het lachen was nu echter voorlopig voorbij.

Soms zat hij in de kamer met op elke knie een van zijn kinderen. 'Waarom moet u zo huilen?' vroegen Hendrik en Annie. 'We zijn

toch niet stout geweest?'

Ook de mensen bij wie Van Kooten voor het gemeentebestuur regelmatig kwam, bemerkten de verandering. De gemeentebode bezocht ze allemaal om te vertellen wat er gebeurd was en dat hij niet meer plezier zou kunnen maken zoals hij dat voorheen gedaan had. Voortaan verzuimde Van Kooten geen kerkdienst meer.

Hendrik van Kooten was geboren op 5 april 1897 in De Bilt. In 1920 trouwde hij met Jannetje Jansen van 't Land. Van Kooten was eerst privé-chauffeur en daarna gemeentebode. Later voelde hij zich geroepen tot het predikambt. Na in diverse gemeenten te hebben gepreekt is hij predikant van de Gereformeerde Gemeenten geworden. Hij overleed in 1974.

Ds. E. du Marchie van Voorthuysen

Ook voor E. du Marchie van Voorthuysen werd de prediking van ds. Koster gezegend. Hierover schreef hij:

'Toen is in mijn leven gekomen een zekere dominee Koster van Montfoort, een heerlijke trouwe knecht, van velen gehaat omdat hij zo eerlijk ontdekkend en separerend was. En in Zijn voorzienigheid heeft de Heere mij onder zijn bediening gebracht. En die man is voor mijn ziel meer geweest dan vele anderen... in ontdekking, waarschuwing en vermaning. Hij zei tegen mij: "Zover als u nu bent hebt u Christus nog niet. Zie toch een Borg te krijgen, want wat u bespreekt, zo liggen er duizenden in de hel die veel verder gekeken hebben dan u, maar die nooit overgebracht zijn uit de dood tot het leven en die nooit echt met God verzoend zijn geworden. Wel toegekeerd, opgekeerd maar nooit tot God bekeerd." En daar vluchtte ik heen onder de waarheid voor mijn arme ziel, want die man heeft Christus aan mijn ziel verkondigd en niet anders. Maar God moet dat toepassen en die man is middellijkerwijs het middel geweest.'

Tijdens de rouwpredikatie naar aanleiding van de begrafenis van ds. P.J. Dorsman memoreerde ds. Du Marchie van Voorthuysen ds. Koster:

‘Kan het zo ver gaan in de gemene werking des Geestes? Ja. Met welke leraar van tegenwoordig kan je erover spreken? Welke leraar heeft daar smaak in? Weinig, in alle kerkverbanden. Weet u waar ik het voor het eerst in mijn leven onderwijzend en het zuiverst gehoord heb? Niet in Apeldoorn, in de Christelijke Gereformeerde Kerk; daar heb ik exegese, Grieks en Latijn geleerd enzovoorts. Maar waar het op aan komt, dat heb ik er nooit gehoord. Maar dat heb ik gehoord in de Hervormde Kerk van Montfoort, onder de prediking van ds. Koster, die ook een korte tijd in Maartensdijk gestaan heeft. Daar heb ik dingen gehoord voor mijn arme ziel; separatie. Die man handelde eerlijk, die zei: “Meneer Voorthuysen, u moet maar veel lezen in *De Toetssteen van ware en valse genade* van Theodorus van der Groe en in *De gezonde gelovige* van Thomas Shepard en in *De heilzame wanhoop* van Thomas Hooker.”

Wat heb ik geweend toen ds. Koster is gestorven; hij heeft me eerlijk behandeld, en mijn godsdienst uit mijn handen geslagen, al mijn hoopjes me ontnomen, ja me aan het hellevuur overgegeven. En ik heb het genomen; ik heb het moeten nemen en mogen nemen. Soms kon ik hem wel vermoorden, en toch tegelijk liefhebben; dat is ook wat! Dat is kerken. Gemakkelijk gekerkt, zeggen ze tegenwoordig. Ik heb eens gekerkt, dat ik zei: “Je denkt zeker dat je het helemaal alleen weet; jij alleen zalig en alles maar verdoemen.” En toch, tegelijkertijd vanuit de bank hem gekust, vanwege de waarheid die in Christus is, omdat hij alles afsneed buiten Christus, alle hoop ontnam, heel mijn bekering wegnam, als vijandschap, buiten Christus, zonder persoonsvereniging. Dat kan: in één ogenblik een leraar liefgehad zoals ik nooit een mens liefgehad heb, en tegelijkertijd gehaat, op hetzelfde ogenblik. Aan één kant versmoorde ik van vijandschap, en toch riepen ze van binnen: “Ach Heere, laat hem zo blijven, laat hem maar doortrekken.” Met de andere zielshand omhelsde ik hem en kuste hem. Getrouwe leraar, lieve knecht, wat bent u eerlijk met mijn ziel geweest. Ik heb hem gekust met een liefde, wonderlijker dan de liefde der vrouwen, vanwege de waarheid die in Christus is. Waar kan je dat kwijt tegenwoordig? Die

Ds. E. du Marchie
van Voorthuysen

man heeft me geleerd wat ik op de school in Apeldoorn nooit heb geleerd, de gemene werking des Geestes, in onderscheiding van de zaligmakende werking, dat je met gemene werkingen soms verder kan kijken dan een arm kind van God; en wat het onderscheid is. Hoe wonderbaar is Uw getuigenis!’

Boekhandelaar Van Reenen

In Montfoort woonde boekhandelaar Van Reenen. Hij handelde in theologische boeken. Soms ging hij ermee langs de deur. Ds. Koster moest wat catechisatieboekjes van ds. Hellenbroek hebben. Toen hij de winkel binnenstapte, zei Van Reenen: ‘Dominee, ik heb net een paar oude boeken verbrand. Ik kreeg zo veel krediet voor het Wezen Gods, dat ik zei: “Heere.” Toen dacht ik, hé, in die boeken staat: “Heer”, dus weg ermee. Ik heb er drie verbrand

in het kacheltje.' Ds. Koster legde wat catechisatieboekjes op een stapeltje, en ook enkele psalmboekjes en een paar boeken van de Erkinen. Ds. Koster deed net of hij af wilde rekenen en zei toen: 'Van Reenen, doe de deur van het kacheltje eens open, want ik moet deze stapel psalmboekjes verbranden.' 'Waarom dan, dominee?' vroeg Van Reenen. 'Wel,' was het antwoord, 'er staat: "Heer", ai maak mij Uwe wegen", "Heer", door goedheid aangedreven". Judas heeft het voor dertig zilverlingen gedaan. U doet het voor drie boeken. Zo heeft elk mens zijn prijs.'

In oktober 1929 overleed Van Reenen. Hij was voorlezer geweest in de eredienst. Tijdens een kerkenraadsvergadering werd besloten om ouderling Hol als voorlezer te laten dienen.

In een brief van 3 december 1929 aan zijn vriend Jonker schreef ds. Koster over het overlijden van Van Reenen het volgende:

'En nu ga ik weer een stapje terug, naar m'n verjaardag. Daar hing een wolk over: ouderling, vriend en broeder Van Reenen was ernstig ziek en is dinsdag gestorven. Donker heengegaan, vandaar dat vraagteken. Een man met grote gaven, maar in 't geestelijke leven van gemeenschap hebben we (zou Rutherford zeggen) 't ruisen van Zijn voetstappen nauwelijks gehoord. Wat vrije bedelingen toch: een paar weken later stond ik bij 't graf van een vrouw uit een gezin, waar vader een bekend godzalige was. Van de kinderen die achterbleven had Gods volk wel eens een aardige indruk, behalve juist van haar, die nu heenging. En ziet, nu was ze al bijna 65 jaar geworden en ze komt op een zeer smartelijk ziekbed tot het einde en daar komt de Heere over om haar ziel te redden, haar te ontdekken en te trekken en wat is dat sterfbed een preekstoel geworden tot in de laatste ogenblikken. Ja, de Heere, Hij deelt vrij aan een iegelijk naar dat Hij wil. En nu wil ik van Van Reenen niets zeggen. Jaren geleden zijn er grote dingen met hem gebeurd, maar opgekeerd is nog niet bekeerd. En overigens: let op de vrome en zie naar de oprechte, want het einde van die man zal vrede zijn. Dat wil zeggen: niet zijn sterfbed zal vrede zijn, maar zijn einde. En 't einde der Kerk is niet op aarde, maar aan de andere kant in de hemel, daar is

Ds. J.H. Koster

het: eeuwig vrede, vrede, daar is het de triomferende Kerk en hier op aarde is en blijft het de strijdende Kerk. Let op de vrome, op z'n taal en belijdenis aangaande de vastigheid buiten hem, en zie naar de oprechte, op z'n strijd, duisternis, aanvechting, ook in z'n laatste ogenblik, want deze belofte hebben die strijders: het einde, het hiernamaals, vrede.

De goddelozen hebben hier een valse vrede (Psalm 37:35, 38) en het einde: de jammer. Vers 37: Gods volk hier op aarde de strijd (in de ganse psalm) maar ten aanzien van 't eeuwig einde 'de vrede'. Hoe werd me deze waarheid bij het sterfbed bij Van Reenen opgehelderd, hetgeen me bij ogenblikken wat vrijmoedigheid schenkt om het vraagteken achter 'broeder' weg te laten. Ook was het een buitengewoon opgewekte begrafenis; 't was er enigszins, gelijk we zingen in Psalm 126 vers 1: 'Ze lachten en juichten'; en toch ook: ze wenen. Ja, er werd geweend, bij 't graf; gelachen, ja gelachen van vermakelijkheid in God, Die Zich naar buiten openbaarde, en ook gezongen; en van allerlei volk bijeen, kerkelijk, allerlei kerkelijk en onkerkelijk, dan stemmen ze samen over en in die enige zaak. Zo is de dood een recht verenigende zaak in 's Heeren Geest. Dan gaan ze allen naar één plaats.'

Vakantie

Ds. Koster wisselde in de vakanties vaak van pastorie met zijn zwager ds. H. Japchen. Zodoende kwam het gezin van ds. Koster, toen hij pas in Montfoort stond, tijdens de vakantie in Ede terecht. In de Christelijke Gereformeerde Kerk ging tijdens een van die vakanties ds. E. du Marchie van Voorthuysen in een doordeweekse dienst voor. Ds. Koster ging samen met een zoon bij hem naar de kerk. Hij ging half achter een pilaar zitten, zodat ds. Du Marchie van Voorthuysen hem niet kon zien. Deze zag hem echter wel zitten...! Hij preekte over de doortocht door de Rode Zee. Tijdens de preek gebruikte hij een beeld om duidelijk te maken dat Gods volk leert sterven aan zichzelf om het leven alleen in Christus te vinden. Hij zei: 'Er was maar één verdronken farao. Daar drijft de hoed van die farao. Ik ken er nog een, een met een zwart pak: ds. Koster. Ik ken er nog een, nog zwarter, nog verdoemelijker: ds. Du Marchie van Voorthuysen.'

's Avonds kwam hij koffie drinken in de pastorie van ds. Japchen. Ds. Koster zei tegen hem: 'Collega, nergens in de Bijbel is Egypte het beeld van Gods volk. Farao is het beeld van de verworpene. Dat je jezelf er buiten zet, moet je zelf weten, maar dat je mij er buiten zet, dat hoeft je niet te doen.' Ds. Du Marchie van Voorthuysen zweeg stil.

Jubilea

In 1933 was ds. Koster 25 jaar predikant. Het was zijn wens dat die dag onopgemerkt voorbij zou gaan.

Op 26 februari 1936 stond ds. Koster twaalfeneenhalf jaar in Montfoort. Ter gelegenheid van dit ambtsjubileum kreeg hij van de jongelingsvereniging een geschenk. Het was een klok of een horloge, want de notulen vermelden: 'welke thans de minuten aan het tellen is, die onze leraar nog in deze plaats denkt door te brengen.' Mevrouw Koster zorgde op deze avond voor een traktatie.

Liefde voor Israël

In het jaar 1935 zei ds. Koster tegen zijn gezinsleden dat hij er vast van overtuigd was, dat de Joden nog naar hun eigen land zullen terugkeren. Een van de zonen dacht dat vader het bij het verkeerde eind had. Toch heeft ds. Koster het nog mee mogen maken dat de Joden in 1948 een eigen staat hebben gekregen: Israël.

Catechisatie

Ds. Koster gaf catechisatie met behulp van het vragenboekje van ds. Hellenbroek.

Een van de laatste keren dat ds. Koster catechisatie heeft gehouden in Montfoort, stond hij met zijn armen zegenend uitgebreid voor de groep catechisanten. Terwijl hij erg bewogen was, zei hij: 'Lieve catechisanten, van jullie zullen er nog bekeerd worden.'

Bij ds. Koster hebben ook enkele jonge mensen met een nieuw hart belijdenis gedaan, onder wie enkele verstandelijk gehandicapten.

Voorzitter van het schoolbestuur

In 1883 werd in Montfoort een School met den Bijbel opgericht, met als naam Obadja. In 1929 werd ds. Koster voorzitter.

Toen hoofdonderwijzer De Bie op 1 september 1943 met pensioen ging, werd hij opgevolgd door de heer A. Eskes. Hij was nog maar enkele maanden in Montfoort hoofdonderwijzer toen ds. Koster een beroep aannam naar Maartensdijk.

De Tweede Wereldoorlog

Op 31 augustus 1939 trokken Duitse soldaten Polen binnen. De Tweede Wereldoorlog was begonnen! Op 26 augustus 1939 had de Duitse gezant, Graf Zech, aan koningin Wilhelmina medegedeeld, dat het Duitse rijk in geval van oorlog de neutraliteit van Nederland zou eerbiedigen. Op 28 augustus 1939 werd het besluit genomen om in Nederland tot algemene mobilisatie over te gaan. Ongeveer 250.000 soldaten werden gemobiliseerd.

Aanvankelijk geloofde men niet dat de Duitsers ook Nederland

binnen zullen vallen. Echter, die stemming sloeg om: 'En op dinsdag 9 april 1940 is er opeens het alarmerende bericht: Duitse troepen zijn Denemarken en Noorwegen binnengevallen. Wie nu nog niet beseft wat het lot van het kleine Nederland zal zijn, moet wel horende doof en ziende blind zijn.'

Op 10 mei 1940 vielen Duitse soldaten Nederland binnen. De belofte van neutraliteit was geschonden. Het Nederlandse leger werd door het bombardement op Rotterdam op 14 mei 1940 tot capitulatie gedwongen.

Montfoort raakte al snel bij de oorlog betrokken. In Utrecht bevond zich namelijk de Grebbelinie. De diep ingrijpende gebeurtenissen van de Tweede Wereldoorlog gingen ook het gezin van ds. Koster niet voorbij!

Tijdens het oorlogsgeweld konden de gezinsleden van ds. Koster schuilen in een schuilkelder bij de pastorie. Nadat op tweede pinksterdag 13 mei 1940 een deel van de Lange Kerkstraat te Montfoort getroffen werd door een bom van 50 kilo, liet ds. Koster zijn vrouw en kinderen in de schuilkelder plaatsnemen. Hij bleef zelf op de schommel in de tuin zitten. Zijn gezinsleden vroegen hem waarom hij niet naar de schuilkelder ging. Hij antwoordde daarop: 'Ik heb al een Schuilplaats.' Ds. Koster heeft in dat bombardement duidelijk de oordelen Gods gezien.

Een van zijn zonen was nog niet thuis. Hij had geschild in het huis van een godvrezende vrouw. Toen deze zoon thuiskwam, hoorde hij zijn vader zingen.

Gevolgen van de verduistering

In Montfoort werden er 's morgens en 's avonds kerkdiensten gehouden. Door de verduisteringsmaatregelen kwam daar verandering in. In *Dat kan ons niet gebeuren; Het dagelijks leven in de Tweede Wereldoorlog* staat over de verduisteringsmaatregelen het volgende:

'De oorlog was er vooral zodra de avond viel. Op de 10e mei al waren de verduisteringsmaatregelen van kracht geworden en die bleven ook onder het nieuwe regime gehandhaafd. Dat betekende

dat de straatverlichting 's avonds overal gedoofd bleef en dat uit de huizen geen straaltje licht naar buiten mocht komen. Er heerste, zodra de zon onder was, volkomen duisternis in het gehele land. In de steden kon men zich af en toe nog oriënteren op het vage schijnsel van een met een blauwe lamp uitgeruste brandmelder, maar dat was dan ook alles. Later werden tenminste de trottoirbanden nog wit geschilderd. Wie er lopend op uit ging kon zich behelpen met een zaklantaarn, maar die moest dan wel zo afgeschermd zijn dat er alleen een miniem beetje licht uitstraalde. Bovendien was de vraag naar batterijen opeens zo groot geworden, dat velen niet eens zo'n lantaarn konden gebruiken. De 'knijpkat', die Philips later in de handel bracht, was een uitkomst: een lantaarn voorzien van een handdynamo. De weinige auto's, die 's avonds reden, voerden eveneens een minimale verlichting en fietslantaarns moesten eveneens van zwart papier met een kleine opening worden voorzien. Binnenshuis kon men het licht nog wel gewoon laten branden, maar de ramen moesten worden voorzien van verduisteringspapier of men moest de overgordijnen helemaal dichttrekken. 's Avonds en 's nachts patrouilleerden mannen van de luchtbeschermingsdienst, zagen zij ergens een streepje licht schijnen dan belden ze aan om te waarschuwen. In de zomermaanden van '40 viel dat alles nog wel mee, ook al omdat één der eerste maatregelen van de Duitsers was ook in bezet Nederland de Duitse zomertijd in te voeren, en dat betekende dat de dag met één uur en veertig minuten werd verlengd. Maar bij bewolkte hemel was het weldra overal aarde-donker, vooral als ook nog de maan verstek liet gaan.'

Tijdens een kerkenraadsvergadering werd besloten om, vanwege de verduisteringsmaatregelen, de kerkdiensten te doen plaatsvinden om tien uur en om half drie. Dit laatste tijdstip werd ook aangehouden op bid- en dankdagen en bij oudejaarsdag.

Afscheid

Op 31 oktober 1943 nam ds. Koster afscheid van de gemeente Montfoort.

PREDIKANT TE MAARTENSDIJK

Op zondag 7 november 1943 werd ds. Koster verbonden aan de Hervormde gemeente van Maartensdijk. 's Middags werd hij bevestigd door ds. E.V.J. Japchen uit Waarder. 's Avonds deed ds. Koster zijn intrede met als tekst 1 Korinthe 2:2: 'Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd.'

De verwisseling van Montfoort naar Maartensdijk vond midden in de oorlogsjaren plaats. Er brak voor ds. Koster een moeilijke tijd aan, ten gevolge van zijn houding in de oorlogsjaren. Dit had tot gevolg dat hij in oktober 1945 voor acht maanden werd geschorst en niet heeft gepreekt. Deze schorsing hield verband met zijn houding, niet met zijn levenswandel, die onberispelijk was.

Lichamelijk en geestelijk zijn de laatste levensjaren van ds. Koster moeilijk geweest. Aan zijn vriend Jonker schreef hij hierover op 20 januari 1947:

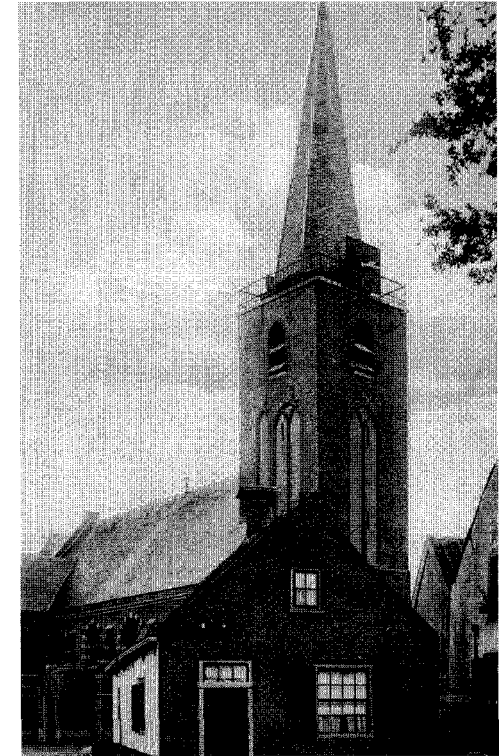
'U schrijft mij uw brieven, te bed liggende. Ik ben weer buiten bed en zit aan mijn bureau. Verblijd was ik iets van u te horen. Het is naar ziel en lichaam dus één lijden en de Kerk bidt:

Toon mij toch, dat Uw kastijden,

In mijn lijden,

Uit geen grimmigheid geschiedt.

En Douwe heeft u dus iets over mij verteld. Bronchitis, hart en het ergste: de zenuwen. Ik zal daar niet veel van herhalen. Alleen dit: in de vijf oorlogsjaren schijn ik mijn zenuwen opgekropt te hebben en die zijn nu door mijn ziekte losgebroken en zo is alles

De hervormde kerk
van Maartensdijk

aangevallen. De hel los, van God verlaten, ik zal niet trachten u mijn toestand te beschrijven. En nog is het einde niet. Maar de enige toevlucht is tot en in Hem, Die tenslotte de grond en alle oorzaak is van alle lijden van de Zijnen:

God is een toevlucht voor de Zijnen;

Hun Sterkt' als zij door droefheid kwijnen.

Zij werden steeds Zijn hulp gewaar,

In zielsbenauwdheid en gevaar.

Intussen behoef ik niet te bed te blijven, ja, mag zelfs naar buiten, maar het gaat met mondjesmaat. Prediken kan ik niet meer en zal ik ook wel niet vaak meer doen, tenminste voorlopig. (...)

'Och, wat heeft een mens veel op met al die tijdelijke zaken. Er zijn tijden in ons leven dat we geen blocnotes genoeg hadden om over de wonderen des Heeren te schrijven. En waar is dit geble-

ven, ik kan er meestal beter over zwijgen dan over spreken. Ik las onlangs een stuk over de ziekten van Calvijn. Wat is zijn leven één ziekbed geweest, bevangen met allerlei zeer pijnlijke kwalen; en wat een vruchtbaar lijden. Inderdaad, hier is het woord bevestigd: "Deze kastijdt ons tot ons nut, opdat wij Zijner heiligheid zouden deelachtig worden."

En waar is bij ons, althans bij mij, die vrucht? O, dat de Heere ons die Geest nog eens schenken wilde; niet alleen het lijden, maar ook de nuttige oefening in het lijden.'

Op 1 mei 1947 ging ds. Koster met emeritaat. In 1948 verhuisde de familie naar Groenekan.

Z E V E N

OVERLIJDEN EN BEGRAFENIS

OVERLIJDEN

Op 15 februari 1949 overleed ds. Koster in de leeftijd van 67 jaar, De familie plaatste op de rouwbrief: 'Door zijn krachtig getuigenis in zijn leven, treuren wij niet als degenen die geen hoop hebben.'

Naar aanleiding van dit overlijden schreef ds. S. van Dorp aan de familie:

Toen ik 9 februari te Groenekan sprak voor de jeugdvereniging, hoorden wij bij de familie Voskuil dat de toestand van de zieke zo ernstig was, dat er niemand bij mocht. Nu is dat het einde gekomen van een lange lijdensweg, een weg van veel duisternis. Soms was er wel wat meer licht. Eens toen ik preekte in Maartensdijk was hij ook in de kerk en zei toen: 'Ik ben blij, dat ik in de kerk geweest ben.' Daar ligt voor iemand, die zo in het donker is, wel wat diepers in, dacht ik.

Een voorrecht is het, dat ge niet treurt als degenen, die geen hoop hebben. Als de Heere het goede werk in ons begonnen is, dan kan dat ook door duisternissen, waarin wij komen te verkeren door de toestand van het hoofd, niet verbroken worden.

Het is ook een heerlijke gedachte, dat uw man en vader voor velen door zijn prediking van het Evangelie van vrije genade in Christus tot zegen is geweest.

Moge de God aller vertroosting u allen troosten, zoals Hij alleen dat maar kan! En nu is het voor ons ook weer de vraag, die door deze roepstem tot ons komt: 'Is het wel met u?' Binde de Heere door Zijn Woord en Geest ons deze vraag maar veel op het harte.

Rouwpredikatie door ds. E. du Marchie van Voorthuysen

Het stoffelijk overschot van ds. Johannes Hermanus Koster werd op zaterdag 19 februari 1949 ter aarde besteld op de begraafplaats te Montfoort.

Eerst werd om 11.30 uur in de Nederlandse Hervormde Kerk te Montfoort de rouwpredikatie gehouden door dominee E. du Marchie van Voorthuysen, predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Sliedrecht.

Hij liet zingen Psalm 42 vers 1 en 3. Daarna las hij Openbaring 7:9-17.

Vervolgens stond hij stil bij vers 9b: 'En God zal alle tranen van hun ogen afwissen.'

Mijne vrienden,

In het zevende hoofdstuk van het laatste Bijbelboek beschrijft Johannes een wondergezicht. Hij zag de verlost schare, eerst de honderd vier en veertig duizend verzegelde uitverkorenen uit Israël en daarna de ganse Kerk der verlost en uit alle geslachten, talen en natiën, elk de palmtakken in de hand hebbend.

Het geheim is, dat zij het voor eeuwig verloren hebben in zichzelf. Zij hebben het voor God mogen verliezen en daarom zijn zij overwinnaar in een Ander. Wat een geheimenis. Want wie het hier niet voor God leert verliezen, zal nooit de overwinning ontvangen in een Ander.

Als Johannes dit met grote verwondering, in de geest zijnde, aanziet, is er een van de vierentwintig ouderlingen die Johannes antwoord geeft op die verwonderende inblik, zeggende: 'Dezen, die bekleed zijn met de lange witte klederen, wie zijn zij, en vanwaar zijn zij gekomen?' Alsof de ouderling wil zeggen: 'Johannes, gij man Gods, schrijver van het laatste boek des Bijbels, die getuige zijt geweest van Christus' opstanding, Johannes,' zegt de ouderling, 'wie zijn dat?'

Dan moet Johannes zeggen: 'Heere, ik weet het niet.' Hij noemt Hem Heere vanwege de Majesteit. 'Heere,' zegt hij, 'Gij weet het.' Ook Johannes is een man, die het niet weet. Gelukkig mens, die het niet meer weet. En dat dan evenwel verklaard wordt wie het zijn, en waar het wonder vandaan komt. Johannes had zoveel licht gehad en zoveel kennis Gods in Christus opgedaan, hij was een arme, blinde dwaas in zichzelf. Tegenwoordig kan men alles zo verklaren. Men denkt de hemel en de hel te kunnen verklaren en tegenwoordig hebben we dienstknechten, die zullen dit verklaren en zij zullen dat verklaren. Johannes, die ontzaglijke man Gods, die in de geest op de dag des Heeren was, hij zegt: 'Heere, ik weet het niet, ik durf het niet te verklaren, ik kan het niet naspeuren hoe zij daar komen.' 'Weet gij het niet, Johannes?' Hij zegt: 'Heere, Gij weet het.' Alsof hij zeggen wil: 'Wilt U het verklaren aan mij, arme, blinde dwaas?'

Heden behaagde het de Heere van onze zijde weg te nemen, onze innig geliefde Man, Vader, Behuwd- en Grootvader

JOHANNES HERMANUS KOSTER

Emeritus Ned. Herv. Predikant

in de ouderdom van 67 jaar.

Door zijn krachtig getuigenis in zijn leven, treuren wij niet als degene, die geen hope hebben.

Zijn diepbedroefde echtgenote en kinderen.

Groenekan, D. KOSTER-DE JONG

J. D. KOSTER

M. DOORNEBAL (verloofde)

Staphorst, D. J. KOSTER

H. KOSTER-VAN VLIET

H. KOSTER

J. N. KOSTER-VAN KOOTEN

Holl Rading, T. H. KOSTER

M. KOSTER-DE BRUIN

Groenekan, ELISABETH ANNA KOSTER

JAN KOSTER

DIRK JOHANNES KOSTER

en kleinkind

GROENEKAN, 15 Februari 1949

Koningin Wilhelminaweg 321

De teraardebestelling zal plaats hebben, Zaterdag 19 Febr. op de algemene Begraafplaats te Montfoort. Rondwienst 11.30 in de Ned. Herv. Kerk te Montfoort.

GEEN BLOEMEN.

Hoe minder geest, hoe minder leven, hoe meer geest, hoe meer leven, hoe dwazer, hoe blinder worden wij. Om een voorwerp te worden van Zijn onderwijzingen. Dan komt de wondere verklaring, en dan antwoordt hij: 'Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams. Daarom zijn zij voor den troon Gods en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel.'

O, Johannes, dat is het geheim. Zij waren vijanden van God en van hun eigen zaligheid. Maar God heeft ze gebracht in de grote verdrukking. En nu, zie maar, de Kerk is altijd een Kerk van verdrukking vanwege het werk Gods. Zo is het met de Kerk uit alle geslachten, talen en natiën. Zij komen uit de ontzaglijke verdrukking, gelijk Heman, van de jeugd aan doodbrakende. Waar God begint te werken, worden zij dodelijk benauwd naar God en om Zijnentwil worden zij uit de grote verdrukking, uit de zielsverdrukking en barenswee door de Geest bediend en met Christus verenigd. Om hun klederen te wassen in het bloed van het Lam Gods. Om ze wit te wassen als sneeuw. 'Dezen zijn het, Johannes, die uit de grote verdrukking komen.'

Er is een volk op aarde dat wedergeboren wordt door de baringen des Geestes. Zij naderen tot God en komen tot Hem, tot het lieve Lam en worden als goddelozen gerechtvaardigd. Dan staat er: 'Zij zullen niet meer honger en zullen niet meer dorsten.' Daar blijkt uit dat zij gehongerd hebben. Want zij zullen daar niet meer honger en zij zullen daar niet meer dorsten. O, Gods kinderen zijn hongerende en dorstende kinderen. Zij dorsten naar God, gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen. Zij dorsten naar gerechtigheid en heiligheid, zij worden al meer gewaar hun schuld, hun nood en dood. Zij dorsten naar Gods gemeenschap en moeten al meer inleven: 'Heere, wat ben ik zonder U en buiten U?' Zij dorsten naar Zijn gunst en er zijn dagen zonder getal dat zij zeggen: 'Heere, zoudt Gij Uw arm kind wel kennen, zoudt Gij wel Uw hand aan mij gelegd hebben, zou er wel ooit een begin met mij gemaakt zijn?'

Zij gaan uit naar de gerechtigheid van Christus. De Geest Die hen bearbeidt, stoot hen niet af. Hij trekt ze af van alle gronden in zichzelf. Hongert en dorst naar de gerechtigheid die voor God bestaan kan! Zij zijn niet doodgehongerd en zij zijn niet omgekomen van dorst in hun Godsgemis. Zij hebben gegeten en gedronken van Christus en van Hem alleen. Allen die van Hem drinken hier door het geloof, worden verzadigd tot rechtvaardigheid en heiligmaking.

Nu beginnen zij al meer en meer te hongeren en te dorsten om meer en meer met Hem verenigd te worden door het geloof. 'Want het Lam, Dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren.' Dat wil zeggen tot een overvloeiende hulp des Heiligen Geestes. God zal alle tranen van hun ogen afwissen. Zij komen dus bedroefd voor God en naar God boven in de hemel aan. Zij komen met betraande ogen aan. De mensen zeggen: 'In de hemel wordt gejuicht en in de hel wordt geweend.' In de hel wordt niet geweend. Als er in de hel geweend kon worden, dan was de hel geen hel meer. Daar knerst men de tanden. In de hel kunt ge niet wenen. Dat zal ontzettend zijn. In de hemel komen zij aan met geheel bedroefde en wenende zielen, vanwege het wonder dat zij zich niet bedrogen hebben. Dan zullen ze het uitwenen voor het Lam, vanwege de liefde, die in hun ziel wordt uitgestort zonder mate.

Wat een wonder dat zij het zelf zijn, die goddelozen en omzwerenden, en dadelijk komen ze boven. Er komt er geen één boven of hij heeft tranen. God zal alle tranen van hun ogen afwissen. De kanttekening zegt: 'Een gelijkenis van een voedster of moeder, die haar kind dat schreit vertroost.' Gelijk een moeder of voedster doet, die een kind bij zich heeft en zegt: 'Kind, waarom zijt gij zo bedroefd?' Dan begint dat kind alweer te schreien. Hoe meer moeder zegt, hoe meer het kind zwijgt. En als moeder de tranen van dat kind afwist, zegt het kind: 'Juist omdat ik bij U ben.' En dan begint het kind van blijdschap te huppelen. Want het kind dat zo bang is zonder moeder en dat dacht nooit bij moeder te

komen, en dat dan eindelijk bij moeder is, begint te wenen als nooit tevoren, omdat het tóch bij moeder is. Alzo zal een arm kind van God uit duizend noden en doden en verwarringen, toch een thuis vinden, toch nog terecht komen ten spijt van alle onmogelijkheid. Door duizenden verwarringen toch thuiskomen. Toch niet vergeefs geloofd in de Zoon van God.

En als die vreemdeling met zijn betraande zielsogen daarboven aan zal landen, dan komt de Drie-enige God in Christus, en Hij wist die tranen van zijn ogen eeuwig af. Hij roept ze toe: 'Kind, ga in, in de vreugde uws Heeren. Over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten.' En God zal alle tranen van hun ogen afwissen. Daar heeft het lieve Wezen alle zielentranen van dit arme bedroefde, verwarde volk, vol zielsverwarring en duisternis, eeuwig afgewist. 'Hun blijdschap zal dan, onbepaald, door het licht, dat van Zijn aanzicht straalt, ten hoogsten toppunt stijgen.' O, wat een toekomst heeft Gods arme volk! Maar daaruit kunt u ook zien hoe zij aankomen met betraande ogen, altijd met tranen. Dan zal dat Gods lieve werk zijn, om ze, zo moe, naar God en in God eeuwig te doen uitrusten in de gemeenschap des Drie-enigen Gods.

O vriend, die boven zijt door Gods lieve Geest, wat waart gij ontzaglijk moe en arm, om te moeten spreken en nooit God te kunnen bedoelen, altijd de zonde te moeten zondigen, altijd te moeten onteren die lieve Naam. Nooit Hem te hebben kunnen bedoelen, Die de ziel liefheeft. O arme knecht Gods, nu zijt gij geen arm knechtje meer, gij hoeft niet meer de verberging van Gods aangezicht te hebben, nu moogt ge eeuwig boven leven voor Zijn aangezicht. En God zal alle tranen van hun ogen afwissen.

Nog een enkel woord aangaande het werk en de persoon, van wie wij geloven dat hij juicht voor de troon, omdat God getrouw is en omdat Hij nooit heeft laten varen het werk Zijner handen. Wat denkt gij? Dit was een bijzondere knecht, dit was er één waaraan de Heere bijzonder licht gegeven had. Vanmorgen zeiden twee vrienden: 'Wat de dominee voor mocht stellen bij ogenblikken, dat hoort gij niet meer.' Ik weet bijkans zeker, dat wij het niet meer

zullen horen ook. Die zoete diepe Godsgeheimen uit dat Getuigenis, die geestelijke kennis uit het oneindig lieve Woord van God.

Ik weet, dat de letterknechten hebben gezegd: 'Hij is een verdichter van leugenen en fantasieën en dwaasheden.' Maar het volk van God gaat bij de letter dood. God had hem gegeven licht in het Getuigenis zoals niemand in Nederland heeft. Hij was in zekere zin de laatste met licht van God begiftigde. Hij was profeet. Hij had inzicht in de breuk van de Kerke Gods, die niemand in die zin en in die mate heeft. Mijn ziel zucht wel eens: 'O God, zoudt Gij Nederland een knecht willen geven, die het ook kan zeggen hoe ver het weg is?'

Er is geen stem of opmerking. Wil ik eens wat zeggen? Niet één profeet is ons tot troost gebleven, die uitklaart de breuk en verlatenheid Gods. Gij hoort hem niet meer, het geeft niets, er is niets van hem bij. Er is nooit een ellendiger mens geweest dan hij. Het gaat alleen om het werk Gods.

Wat de man zelf is, noemen wij niet. Hij zou zeggen: 'Houd op, het is te veel. Die man hoort in de hel thuis.' Daarom is hij er niet gekomen.

Wie heeft zo eerlijk met de zielen gehandeld, met vriend en vijand aangaande de eeuwigheid gelijk deze knecht Gods gedaan heeft? Dan zeg ik: 'Dat is weggenomen en dat keert niet meer terug in Nederland.' Zover wij zien kunnen in zijn bediening, kunt gij nergens horen wat gij hier hoordet.

Of gij het geweten hebt of niet, maar de eeuwigheid zal het openbaren. Wie heeft zo kunnen verklaren het onderscheid tussen gemeen werk en zalmakend werk? Dat was niet hij, maar Gods Geest, Die hem dat deed doen. Wie was zo ontdekkend als hij? Neem mij niet kwalijk, wordt er één in Nederland gevonden die Christus verkondigt gelijk deze man deed? Ik geloof niet dat het terugkomt. Wie kan zo de mens laag neer zien bukken en de Zoon des mensen zo dierbaar voorstellen? Voor bekeerde mensen buiten Christus die geen grond bij God hadden recht en gerechtigheid, wie was er ooit zo eerlijk voor hen?

Dan zeg ik: 'In de kranten staan niet veel grote stukken over dominee Koster.' Ik dacht: 'Wat zullen de kranten schrijven? Hij was toch een bijzonder man?!' Zij kunnen er niets van maken. En waarom niet? Zij hebben nooit begrepen waarom het ging. Zij hebben nooit verstaan en nooit bedacht waarom het ging, wat God in deze arme, beproefde mens gelegd heeft. Begrijpt ge nu hoe God aan Zijn eer komt? Want er staat: 'En gij Kapérnaüm, dat tot den hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot de hel toe nedergestoten worden.' Opdat niemand zal roemen in het vlees, in deze laatste profeet. Ik overdrijf niet, het heeft God beliefd in dit Zijn kind uit te beelden, de breuk en de ondergang en de verlating en de ontzaglijke ellende, waarin Neêrlands kerk gedompeld is.

Oudtestamentisch droeg de profeet in het lichaam de kentekenen en in de ziel de benauwdheid. Ik zal niet te breed zijn. Denk aan Jeremia, denk aan Ezechiël, hoe hij op zijn zijde moest liggen in verschrikkelijke zielsbenauwdheid en zielontroering. Hij moest in lichaam en ziel dragen de uitbeelding van de handelingen Gods met Zijn volk.

In de enkele kinderen Gods, die er nog zijn en die iets profetisch licht hebben, zult gij zien de handelingen Gods met Zijn Kerk. Van Lodenstein en Smytegelt en zoveel anderen stonden in heerlijkheid in de bediening, omdat de Geest Gods in die tijd heerlijk was in de kerk. In andere tijden moeten de arme knechten in ziel en lichaam dragen, als het ware voordragen, voorstellen de breuk, de verlating, de ondergang, het ongenoegen Gods.

Zo ook in deze mens. Tot het laatste toe, als ik hem ontmoette, zoveel mate van Godsontmoetingen. Ik zeg: 'Heere, Gij hebt ons allen verlaten. Wij worden niet verwaardigd met anderen om de littekenen des lijdens profetisch om te dragen als Uw arme kind en knecht.' Als gij het gevolgd hebt, hebt gij het kunnen bespeuren. Hier beeldt God in uit, de handelingen met Zijn Kerk en de ontzaglijke verlating en de oordelen Gods die op komst zijn. Neem mij niet kwalijk, de man is altijd te veel bespot en gehoond. Het gaat er niet om de mens te vergoden, maar om het werk Gods in

deze laatste getrouwe knecht in herinnering te brengen.

Ik heb wel eens gezegd: 'Als dominee Koster in het donker is, is hij voor mijn arme ziel nog meer verlicht dan tien andere, echt bekeerde mensen, gerechtvaardigd en vrijgesproken. Als die in de ruimte zijn, krijg ik er niet zoveel ruimte uit dan wanneer dominee Koster in het donker is. Dan is zijn duisternis tot troost van mijn arme ziel.' Wij worden niet meer verwaardigd profeet te zijn. Deze is gestorven onder het oordeel en onder de verlating. Gestorven als des Heeren knecht.

Montfoort, het is mijn bedoeling niet om de mens te vergoden. Ik wil alleen de nagedachtenis van de gezegende knecht Gods openlijk uitspreken, omdat Christus met hem geweest is, in hem gewerkt heeft, omdat God hem gesteld heeft tot een zegen, tot een eerste dorser, tot een ijzeren pin en als een zwaard, tot een vuur, tot ontdekking.

Nu is hij heengegaan. Hij kreeg donkere wolken over zijn bediening. Ook daarin kunnen wij zien dat de Heere met Zijn donkere wolken van Zijn schrikkelijk ongenoegen over ons land gekomen is. Daarom is Zijn duisternis en Zijn verlating ons tot een baken in zee. Zo ver is God van ons geweken.

Maar wij zijn te dood en te ongevoelig en te ver van de Heere af om het in te leven. Daarom doen wij alles buiten God en zonder God. Dit arme knechtje kon niet ver zonder God. Dat was genade die hij had van God, Zijn Naam ten prijs. Ik wil een enkel woord zeggen en dat is dit, mijne vrienden: 'Wie er oren voor had, heeft het gehoord en voor de anderen is het geweest razernij, dwaasheid, verwarring, schouderophalen. Maar ik zeg, kinderen van God in Nederland, wie zal u nu de geheimenissen van het lieve Woord zo uitstallen gelijk deze knecht heeft mogen doen?'

De geheimenissen en diepten Gods waarin het schepsel vernederd werd en Hij verheerlijkt werd. Montfoort, Montfoort, nu spreekt hij gelijk nooit tevoren. Hij heeft nooit gezegd: 'Ik preek.' Hij heeft altijd gezucht: 'Heere, mag ik het een keer proberen?' Tot het laatste woord toe proberen. Ik vroeg aan hem, of ik nog een

gebed zou doen. Hij zei: 'Probeer het eens.' Meer niet. Montfoort, Montfoort, straks komt de eeuwigheid. Dan zal de Heere Jezus dit gesprokene herhalen van deze knecht voor de oren van Montfoort. Dan zal de Heere Jezus het in het gericht brengen. Dit weet ik wel: al wat van hem was en alle gebreken en ellende zal daar niet gehoord worden. Maar al wat van Zijn lieve Woord en uit Zijn lieve Geest was, daar zal dan verantwoording van gevraagd worden.

Hij was eenmaal in uw midden en hij zwijgt. Weet gij wat hij zeggen zou? 'Mensen, gij moet niet naar een dode dominee Koster gaan, gij moet naar de levende Heere Jezus gaan.' Mensen, nu is dominee Koster pas eerlijk. Nu is hij dood die hier twintig jaar gestaan heeft. Nu preekt hij pas, nadat hij gestorven is.

Hij is hier niet voor niets geweest. Ik wenste, dat deze laatste dag nog gebruikt mocht worden om een zegeltje te hechten aan de prediking van dit arme kind. Dit zegel zou bestaan in een mensenziel. Een ziel die uitgedreven werd en gebracht werd tot het wonderbaar licht der genade. Maar ook een zegen over dit arme knechtje zijn woord, vraag ik U. Gij zijt vrij, Heere Jezus, als Gij het niet doet, maar als Gij het wel doet, dan moge het zijn dat in Montfoort een van verre staande, zo ver, zo schuldig, zo onmogelijk, zo duister, zo bedroefd, zo ellendig, dat deze geraakte tot Christus, de Hoop en de Heerlijkheid, om hem in die Weg te leiden, Die ons is voorgesteld. Om te zinken en te rusten in Zijn wonden.

Dat Uw arme volk onder het oordeel, met de naderende schare van de antichrist, bij vernieuwing met U verenigd worde, om niet in het schepsel te mogen eindigen, maar in de Schepper en Formeerder. Om niet in het schaap, maar in de Herder te eindigen. Om niet in het kind, maar in de Vader te eindigen, Uw Naam ter eer.

Een zegen, Heere Jezus, op het werk van Uw knecht, dat zou wezen in het hart van Uw volk en gunstgenoten, de invloeiing van Uw Geest en dat er in ons midden één van U moge worden. Een schaap van Uw kudde op reis naar het land der ruste. Ik wil, voordat ik de familie aanspreek, eerst zingen Psalm 73 vers 12:

'k Zal dan gedurig bij U zijn.
in al mijn noden, angst en pijn;
U al mijn liefde waardig schatten,
Wijl Gij mijn rechterhand woudt vatten.
Gij zult mij leiden door Uw raad,
O God, mijn heil, mijn Toeverlaat,
En mij, hiertoe door U bereid,
Opnemen in Uw heerlijkheid.

Gij hebt, Maartensdijk, deze knecht nooit zo gekend gelijk Montfoort hem gekend heeft. Want deze knecht heeft een bijzondere tijd en een bijzondere bediening gehad in zijn leven. Zelfs in het leven van de Bijbelheiligen is een zekere opgang, een blinken en verzinken. Want de mens moet openbaar komen in al zijn ellende en God moet de eer hebben. Nochtans Maartensdijk, die Maartensdijkse tempel was niet zo heerlijk als de eerste. Wie de eerste tempel niet gezien had, juichte bij de tempel van Zerubbábel. Er was juichen met geweën.

Maartensdijk, gij hebt hem nooit zo gekend als hier. Nochtans, al was Zerubbábels bediening, zijn tempeldienst, niet zo heerlijk als Salomo's bediening, nochtans is er reden, Maartensdijk, dat gij in verootmoediging in het stof der aarde neerzinkt. Dat God het nochtans heeft willen proberen. Al was hij zeker met veel zwakheden bezet, hij was een knecht des Heeren, Maartensdijk. Wie weet, de zwakkere en minder heerlijke bediening kon nochtans door Gods genade gebruikt en gezegend worden als middel in Zijn hand. Zerubbábels tempel was toch Zijn huis, al weenden de ouden, want het was Salomo's bediening niet meer. God is vrij, Hem alleen de eer.

Hooggeachte mevrouw en weduwe met uw kinderen. Wij zijn blij dat uw man hier begraven wordt. O mevrouw, de Heere zij met u en met uw geest. Gij zijt lange tijd naar het vlees met hem gehuwd geweest. Wat zal het groot zijn als de Heere uw Man en Maker worden mag, en dat het niet moge worden, mevrouw: twee op één

bed, de één aangenomen en de ander verlaten.

Och, dat gij in die weg van uw man mocht wandelen in geest en waarheid. Er is een troost, die uw hart kan vervullen. Dat is niet in de eerste plaats de gedachte aan uw man, maar dat is deze gedachte, dat Christus voor de goddelozen de dood inging en dat Christus leeft tot in eeuwigheid. Och, dat gij door genade enkel zondares worden mocht en dat die lieve Borg uw deel mocht worden om niet. Dat worde u geschonken, opdat het geen eeuwige scheiding zou worden maar een tijdelijke scheiding. De Heere passe het toe aan uw ziel en geve u uw deel. Ach mevrouw, u hebt uw man niet meer om voor u te zorgen, hetwelk hij getrouw gedaan heeft. Hij zei altijd: 'Ik heb een beste vrouw, mijn vrouw heeft veel meer genade dan ik, tenminste algemene genade.' Ach, de Heere verlene u uit genade, zaligmakende genade te leren kennen door Zijn lieve Geest.

En gij, kinderen, het is een stuk, uw vader begraven. Een vader verloren, een dubbele vader, in het natuurlijke en in het geestelijke. Ach, die zal op aarde nooit meer wederkeren. Dikwijls heeft hij met u over uw ziel gesproken en als hij iets meende te ontdekken als eens mans hand, wat kon hij dan benieuwd zijn, maar tegelijkertijd die eerlijkheid, om ze niet op te dragen omdat het vrouw en kinderen waren, maar om ze op te dragen uit liefde van zijn vaderhart, omdat er een wolk als eens mans hand op zijn zaad werd gevonden. De Heere zij ook met u en met uw geest en Hij vervulle de ledige plaats.

Kinderen van dominee Koster, gij hebt uw vader verloren, maar God en Zijn beeld verloren, dat is alles verloren. Hij moge u herstellen, niet omdat gij kinderen van dominee Koster zijt, maar kind van Hem. Kan dat? Kom kinderen, laat ik u voorzuchten, niet voorzeggende, gij moet naar mij niet luisteren, maar naar Hem. Doet gij mee, kinderen van dominee Koster, van mijn vriend, met dit gebed: 'Heere, vandaag wordt vader begraven en wij zullen hem niet meer terugzien, maar Heere, wilt U mij vandaag een nieuw hart geven en een nieuwe geest en mij tot U bekeren? Opdat het sterven van vader, deze dag, in het hart moge zijn een dag der

vernieuwing. Als straks de kist in de groeve neerdaalt, dat het niet tevergeefs zal zijn. Heere, daal in ons hart. Geef dat heil, dat Gij door genade werken kunt in ons hart.'

Vrienden, ik ga eindigen. Ik heb veel te lang gesproken. Dominee Koster zei wel eens als er aanmerking op gemaakt werd, dat twee uur kerkdienst te lang was: 'Mensen, ik wilde dat gij zo'n haast had om bekeerd te worden.'

De eeuwigheid zal buiten God ontzettend lang duren en voor Gods kinderen zo kort duren dat eeuwigheid aan eeuwigheid moet worden aaneengeschakeld tot in eeuwigheid. Om hem te leren kennen in het aangezicht Zijn Zoons. Amen.

Vervolgens werd in de kerk gesproken door:

ouderling H. van Ek, ouderling van de Hervormde Kerk te Maartensdijk, omdat de plaatselijke predikant, ds. Mulder, niet aanwezig kon zijn;

de heer A. Eskes, hoofd der school en ouderling van de Hervormde Kerk te Montfoort;

ds. H.G. Abma, predikant van de Hervormde Kerk te Rotterdam-Delfshaven;

de heer J.A. Kruithof, godsdienstonderwijzer te Waarder;

ds. A. van Zon, predikant van de zelfstandige Oud Gereformeerde Gemeente te Hilversum.

Tenslotte werd gezongen Psalm 24:4 en 5 en sloot ds. D. van der Ent Braat, oud-predikant van de Hervormde Kerk in Montfoort, de samenkomst in de kerk met dankgebed.

Daarna maakte ieder zich gereed om de gang naar de Algemene Begraafplaats van Montfoort te maken.

Op de begraafplaats was ds. A.J. Timmer, predikant van de Hervormde Kerk te Polsbroek, de eerste die een toespraak hield.

Hierna sprak ds. E. du Marchie van Voorthuysen nog het volgende:

Geachte mevrouw Koster en allen die hier aanwezig zijn, Wat doen wij eigenlijk hier? Gij zult zeggen: 'Wij gaan de laatste eer bewijzen aan de overleden dominee Koster.' Vrienden, alweer mis gezegd. Wij bewijzen hier de laatste schande aan dominee Koster. Dat hij begraven ligt, is toch zo'n schande. Zo liggen er velen van 's Heeren volk begraven. Dat ze begraven liggen, is een schande. De schuld van hem en van ons. Want de mens is niet geschapen om te sterven, maar om te leven.

De mens was geschapen in zijn bondshoofd Adam om onsterfelijk over te gaan uit dit leven in eeuwige heerlijkheid om God te loven en te prijzen. Nu heeft het de mens niet goed gedacht de Heere in gedachtenis te houden. Zo hebben de mensen de dood gekozen boven het leven. De duivel boven God en de mens heeft de hel opgezocht in plaats van de hemel. Deze man heeft de zonde moed- en vrijwillig gekozen en ingedronken. Is dat geen schande? Omdat hij deze schande gedaan heeft, omdat hij gezondigd heeft, terwijl hij zo gewaarschuwd was. Deze man was gewaarschuwd om niet te zondigen. Voor hij viel had de Heere gezegd tegen hem (en ook voor ons allen geldt het nog): 'Want ten dage als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven.' En toch gedaan. Dominee Koster heeft zesduizend jaar geleden zich doodgegeten. Zo heeft men zich zesduizend jaar geleden doodgegeten. En daarom moet de mens begraven worden. Is dat geen schande? O, de laatste schande bewijzen wij hier!

Maar denkt erom: dat ziet niet alleen op hem maar op ons allen. Zo wordt het pronkjuweel van de schepping door de wormen gegeten. Echter, er is een 'maar' aan verbonden, want er zijn tweeërlei soorten mensen: Gods kinderen en duivelskinderen. Begenadigden en onbegenadigden, daar hoort heel de godsdienst bij en alles wat niet door recht en gerechtigheid verloren en verlost werd in een Ander.

Montfoort, kijk een ogenblik in dit graf. Dit is een wonder, dat wij op goede gronden mogen geloven, dat hier een arm kind van God begraven wordt, om het gewormte te worden overgegeven,

en om dit arme kind van God in gedachten op die grote dag der opstanding ter heerlijkheid te zien. Daarom is het toch weer een wondere dag. Want naar dit sterven heeft hij veel uitgezien.

Dominee Koster is niet eenmaal gestorven. Neen, sinds de Heere in zijn ziel begon te werken, heeft hij geleerd: 'Duizend zorgen, duizend doden kwelen mijn angstvallig hart.' De Kerk sterft voor zij moet sterven. Daarom is het sterven een verlossing, een doorgang ten leven.

Bijzonder deze knecht Gods is duizend doden gestorven voor hij mocht sterven. Daarom is het graf nochtans een rustplaats. Dat is het alleen voor Gods kinderen. 'Zij zullen rusten op hun slaapsteden.'

Op vele stenen staat: 'Hij ruste in vrede.' Vele stenen zijn leugenstenen, want dat is alleen waar van een paar kinderen Gods, waarvan de Heere de tranen van de ogen zal afwissen. Er staan misschien dominees en ouderlingen en anderen op de graven te praten van een broeder in de hemel, en de dode ligt in de hel zijn tong te kauwen. Terwijl de bloemen (bij wijze van spreken) op het graf van de rijke man neerdalen, ligt de ziel van de rijke man te brullen om een druppel water.

Terwijl de grafstenen vermelden van rust en vrede, zullen in de grote dag der opstanding de meesten verrijzen tot eeuwig afgrijzen. Dat is de toekomst, hier in de zonde levend, door duizend ellenden heen voortgesleept te worden naar het graf. Dat is de toekomst, door de oordelen die komen: voortgesleept te worden naar het graf.

Dan begint het pas. De mensen zeggen: 'Dan is het uit.' Neen, dan begint het pas voor de onbekeerden! Dacht gij, dat gij onbekeerd van dit graf afging, als gij geloofde, wat het zeggen wil, onverzond te staan voor God? Als gij het een ogenblik geloofde, bleef gij liever tot morgen hier op de aarde liggen, uitroepend: 'Genâ, o God, genâ.' Maar gij gelooft het niet. Als gij het geloofde, zou het u uitdrijven tot de eeuwige God in Christus, Zijn lieve Zoon. Kijk daar gaan wij heen, stil, zwijgend in het graf.

Maar voor degenen, die geen gestolen Jezus hebben, maar een ge-

schonken Christus hebben, is 'hij ruste in vrede' waarheid. En voor diegenen geldt het: 'En God zal alle tranen van hun ogen afwissen.' Dan zal al het leed van hun pelgrimstocht vergeten zijn. Gelijk een moeder haar uit lijden tot haar gebracht kind, drukt aan haar borst en de tranen van de wangen kust, net zolang tot een blijde glimlach plooit om de mond van het kind, zo zal de Heere de Zijnen, die uit de grote verdrukking komen, in Zijn armen nemen en troosten, gelijk een die door zijn moeder wordt getroost. Hij zal de tranen van hun ogen afwissen. Hij heeft hun lange klederen, zo vuil door erfzonde en dadelijke zonde, gewassen en wit gemaakt in het bloed des Lams. Geen wonder, dat zij de onverdiende zaligheid, begeleid door het gezang der engelen en de gehele schepping, aanbeddend neerlegt aan Gods Troon: 'De zaligheid zij onzen God, Die op den troon zit, en het Lam.' Zo komt God aan Zijn eer, maar ook de Kerk aan haar zaligheid.

Hier ligt begraven, wat waar is. Wil ik eens wat zeggen, Montfoort? De diepste plaats in de hel krijgen de dominees. Ze knikken ja voor de moderne dominees. Ook wel, zij hebben Christus verloochend, maar ook orthodoxe en bevindelijke dominees, die nooit wat van God geleerd hebben. Die er het dichtst bij komen, zijn er het verste vandaan. Het zegt niets dat die man dominee was. Want het Woord van Christus is: 'Want gij zijt den witgepleisterden graven gelijk.' De meeste leraars zullen eeuwig omkomen. Deze man was wat anders, die was een verloren mens voor God geworden. Dat is het geheim. Hij had bij God ontvangen, geen gestolen Jezus, maar een geschonken Christus door recht en gerechtigheid. Deze man had er iets van geleerd, dat is het geheim. Dat leert gemene genade niet en dat leert heel de godsdienst niet, om het recht Gods liever te krijgen, dan de eigen zaligheid. En om uit dat recht een Borg te ontvangen voor de schuld. Om op grond van dat eisende recht met God verzoend te worden eeuwiglijk en altoos.

Daarbij had de Heere hem gegeven, een leraarsambt om in deze plaats twintig jaar de dood en het leven, de vloek en de zegen neer te leggen. Denk erom, van iedere keer dat gij hem gehoord hebt,

zal de Heere rekenschap vragen. Deze mens heeft God gesteld tot een prediker en dienstknecht van Zijn Evangelie.

En, omdat hij niet alleen dienstknecht was en een roeping had (dat had Judas ook!), maar omdat deze dienstknecht een arm, uitgeleedigd, maar door God aangenomen kind was, daarom juicht hij voor de troon. Daarom mag hij eeuwig zingen van Gods goe-dertierenheid. Dat is het geheim.

Wat hebben wij ervan geleerd, ik bedoel zielsbevindelijk? Nu rust hij op zijn slaapstede tot hij straks zal ontwaken. Ja, dat lichaam dat nu ondraaglijk is om te zien, waarom het weggedaan moet worden, dat zal nieuw verrijzen, onverderfelijk, onvergankelijk. Een lichaam verenigd met een verlostte ziel, om eeuwig God groot te maken tot in aller eeuwigheid naar ziel en lichaam beide.

Ik ga eindigen om des tijds wil. Wat zal die dag u brengen, Montfoort? Een grote is heengegaan, vanwege het licht dat de Heere hem gegeven had. In Israël waren er rouwklagers, als er een grote stierf. Alzo is er ook hier een rouwklage en tegelijkertijd een danken, dat de Heere in zo'n donkere tijd een schemerlicht ontstak, om ons voor te gaan en onze ziel te wijzen op de enige Weg ter zaligheid. Ik heb nooit een mens gehaat in mijn leven als deze man en ik heb nooit een mens wel eens zo lief gehad als deze man.

Wie het verstaat, die verstaat het. Als ik de kerk van Montfoort zie, denk ik eraan hoe ik hem onder de preek wel heb kunnen vermoorden. Hij nam alles af: mijn hoop, mijn bekering, mijn grondjes, mijn tranen, hij nam mijn roeping van mij af, alles nam hij af. Er is niemand die het zo af kon nemen als hij. Hoe heb ik hem aangeklaagd bij God: 'Heere, hij tast Uw werk aan.' Ik heb hem zo gehaat, dat ik hem wel had willen vermoorden, om der waarheid wil.

En toch, als ik ervoor ingewonnen werd, al moest ik er zeventig kilometer voor reizen, dan kwam ik hierheen om te horen hoe God werkt. Toen heb ik hem zo liefgehad, omdat ik er iets van verstond bij ogenblikken: 'Uw liefde was mij wonderlijker dan liefde der vrouwen.' Om Christus' en om des Woords wil.

Er is niemand geweest die mij zo laag aan de dijk gezet heeft. Er was niemand met wie ik zo makkelijk kon verkeren na mijn overgang in de dierbare Borg. Er was niemand waar ik zo bang voor was als voor die ene knecht van God, vanwege de zalving, die er op hem lag.

Vroeger durfde ik nauwelijks bij hem in huis te komen vanwege de eerbied van het werk Gods. Ik heb ook wel eens mijn hand op zijn hoofd gelegd en van binnen gezegd: 'Broeder in mijn oudste Broeder.' Het zal een groot wonder zijn, als ik een plaats in de hemel krijg. Als ik een ogenblik vrijmoedig mag wezen op deze dag, dan zeg ik, o vriend, wat zijt gij gelukkig, eindelijk thuis. Ik loop hier met de zonde, ik praat met de zonde, ik ga naar huis om te zondigen en morgen als ik het beleven mag, dan preken met de zonde en dat tegen dat lieve Wezen. Ik wil Hem bedoelen en ik kan Hem niet bedoelen. Ik moet Hem onteren en ik zou Hem willen vrezen.

Dan zeg ik: 'Misgun hem de rust niet, hij heeft lang genoeg gezondigd. Laat hem zijn hart ophalen in de God der zaligheid. Laat hem de Heere Jezus eeuwig omhelzen, waarnaar hij heeft uitgezien als het hert, der jacht ontkomen.' Hij heeft hier twintig jaar geklaagd: 'Wat ben ik geesteloos.' Laat hem vol zijn des lieven Geestes en dat voor eeuwig. Kinderen, misgun het vader niet, hij is lang genoeg hier geweest. Hij is gelouterd door het lijden, gelijk het zilver wordt beproefd.

Weet gij wat hij doet, mevrouw en kinderen? Hij zegt: 'Vader, Zoon en Heilige Geest, ik dank U, dat ik ook de laatste jaren verdrukt ben geweest, want Uw toorn is afgewend en Gij troost mij.' Nu dankt hij voor al die donkere dagen en duisternissen en voor alle noden en vertwijfelingen. Nu dankt hij de Drie-enige God voor alle wegen met hem gehouden. Hij zegt: 'Lieve Heere, Gij had niet beter met mij kunnen handelen.'

Denk niet: 'Wat een arme knecht.' Hij komt terug in Montfoort, nieuw en gij ook. Dan zal hij eenmaal opstaan en gij zult hem terugzien. Straks is hij hier niet meer te zien. Dat hoeft ook niet.

Straks zult gij hem zien in het gericht. Weet gij niet dat de heiligen met Christus de wereld zullen oordelen, dien die Hem gram waren en dien die Hem liefhadden? Dan zal het gericht gespannen worden en dan zal hij op ieder oordeel uitroepen, gelijk hij hier gewend was: 'Hallelujah, amen!'

O Montfoort, hoe menigmaal heeft de Heere uw kinderen willen bijeen vergaderen, maar gij hebt niet gewild. O, die grote gerichtsdag. Daar zullen zij aankomen, die niet hoorden naar Zijn knecht, die niet wilden dat de Koning, Die hier verkondigd is ook hun Koning was. Dan zal Hij zeggen: 'Brenge ze hier en slaat ze hier voor mij dood.' Dan zullen gedagvaard worden zijn vijanden, die hem niet hebben willen horen en die gelachen hebben, toen hij in nood geraakte. Pas op, God zal des vijands kop verslaan! Pas op met hetgeen gij aan een kind van God doet. God zegt: 'Mij komt de wrake toe; Ik zal het vergelden.'

Er zullen komen toegekeerde mensen, die hem graag hoorden. Toegekeerd Montfoort, de meesten onbekeerd. Toegekeerd opgaan en toch onbekeerd gebleven, niet geloofd in de Zoon van God. Dan zal die vriendelijke man vreselijk in het gericht zijn. Ook over zijn toegekeerde vrienden, omdat zij niet geloofd hebben in de Zoon van God tot zaligheid. Er zullen er ook zijn, die weten, dat hij een middel voor hen geweest is. Ach Montfoort, hoor eens: voor wie hij vandaag een middel geweest is en voor degenen voor wie het deze begrafenis nog zou kunnen zijn, die zullen met hem aan de rechterhand van de Heere Jezus staan, eeuwiglijk en altoos. Die uit de hel opgehaalden, die goddelozen maar gerechtvaardigden, die vijanden maar verzoenden, die van eeuwigheid zijn liefgehad en in de tijd getrokken zijn, die zullen met Hem ingaan in de eeuwige heerlijkheid.

Vrienden, ik zal u niet langer vermoeien en toch ben ik blij een woord te hebben mogen stamelen op weg en reis naar de eeuwigheid. Als gij hopeloos vastloopt en radeloos zijt, nu dan, ik wijs u een weg die buiten uzelf ligt. Dat is niets meer overhouden, dan zonde en dood, vijandschap, doem- en vloekwaardigheid en alzo

buiten de legerplaats tussen hemel en aarde zwevend.

Hoor, er is een weg voor de duistere zielen! Tussen hemel en aarde zweefde er Eén, de hemel kon Hem niet ontvangen en de aarde wilde Hem niet dragen. Hoor, een stem zegt: 'Mij dorst.' Dat betekent de zaligheid van alle onder de wet vervloekte zielen. Dat is de zaligheid van al de uitverkorenen. Daar klinkt ook: Opdat zij nimmer van God verlaten zult worden. En ten laatste: 'Het is volbracht.' De schuld is verzoend, de goddeloze is gerechtvaardigd. De Kerk is geheiligd. Christus is opgestaan en gij zijt op weg naar het Vaderhuis met de vele woningen. Wat zal dat eeuwig meevallen. Mensen, één woordje nog, wij bidden u op het graf van deze lieve dienstknecht, alsof God door ons bade: 'Laat u met God verzoenen.' Amen.

Er werd nog gezongen Psalm 89:8.

Het graf van ds. en mevrouw Koster bevindt zich in Montfoort

Ds. Du Marchie van Voorthuysen sprak tot de familie nog het volgende:

Mevrouw, die Koning kan gegeven worden van Israëls God. Kinderen, die Koning kan ook u nog gegeven worden van Israëls God. Daarom, loopt de Heere aan, er is nog kans dat gij Hem krijgen moogt voor tijd en eeuwigheid.

Tenslotte bedankte de tweede zoon van wijlen dominee Koster, de heer D.J. Koster, namens de familie alle aanwezigen voor de betoonde belangstelling en inzonderheid de vrienden voor het betoonde medeleven bij het overlijden van hun man en vader.

Later werd door de kerkenraad van de Nederlandse Hervormde Kerk te Montfoort de grote zerk, die het graf van dominee J.H. Koster siert, aan de familie Koster overgedragen. De grafzerk vermeldt als grafschrift: 'Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben' (Hebr. 13:7).